

TRASPLANTADES

POESIES FRANCESES CONTEMPORANIES

TRADUCCIÓ D'E. GUANYABÉNS

PROLEG-ESTUDI DEN J. PÉREZ-JORBA

UPAB

Biblioteca de Llibres

BARCELONA

BIBLIOTECA POPULAR DE «L'AVENÇ»,

1910

POESIA FRANCESA D'AVUI I D'ARA FA POC *

Vers la fontana sagrada de l'emoció i de l'harmonia, allí ont se teixeix el vel de la poesia, la França, amb el seu verb, se dirigeix també a cantar el propi encís. Allí, en el trenar i destrenar de les hores, els seus poetes fan parlar musicalment el secret de lo bell, tantost eixint de la natura, tantost brollant amb llibertat de l'ànima humana, el vol de la qual sembla talment que s'extén per sobre la vida i a l'enllà de la vida, invencible.

Permet, oh lector, a un enemic de lo apocalíptic,

* Tant l'hermós estudi que aquí comença, gentilment enviat pel meu estimat amic Pérez-Jorba, com les traduccions que 'l segueixen (¿ne puc parlar, d'aquestes?), s'han d'agrair a qui de tot cor plorem, a l'anyorat company Josep Roca Cupull: sense la seva bondadosa insistència jo no hauria pensat mai en arranjar aquest llibre, que ell no havia de veure acabat! Ho faig constar a la seva bona memoria. — E. G.

aqueixa forma del pensament insegur, que s'exclami així, parlant de tot això: «Tresor! Misteri! Humana divinitat! Se pot, efectivament, dir i fins redir que la poesia es el tresor del misteri de la nostra divinitat; car avui, després d'ahir i abans de demà, no se sent res més veritable que això últim, fruit del temps: l'humana divinitat!

En la poesia francesa la llum neix com una flor i creix sota el batec d'ales de les idees en que s'escapdella lògicament el seu raonar; llum clara, precisa i brillant que, esclarint una civilització nada en el culte del ser somrient, tendeix a conciliar lo bonic amb lo senzill i a sostreure l'art a les quimeres d'ultratomba, al no-re de la personalitat. En aqueixes quimeres (cal repetir-ho a llurs víctimes) s'afebleix el sentit del voler, aqueixa arma amb que l'home, fort d'una imensa força, dirigeix gairebé el seu destí.

Sota la corona de la seva llum, la poesia francesa s'envolcalla d'una hermosa boira: la boira de la complicació en que ondulegen els seus sentiments delicats, reflectint-se en imatges subtils i fines: vol, diria-s, fer palpar lo impalpable, ovirar lo invisible, amb la materialitat dels nostres sentits, amb la percepció endevinadora de la nostra intel·ligència, oberta de bat-a-bat; vol encisar-nos amb les vesllums discretes del matiç, amb les relacions ocultes que l'art descobreix en tot, amb l'unitat que flota, com un nuvol, sobre la diversitat. Cal, doncs, pera capir aqueixa poesia, l'instint poetic agermanant-se, augmentant-se amb la cultura literaria. No es ella pera tothom.

Si volguessim estudiar els orígens de la poesia francesa amb la documentació indispensable, extendriem

massa aquest proleg. Els ben enllettrats tenen ja per sapigut que l'aurora poetica de França ha succeït, després d'una nit molt llarga, an els trovaires de les llengües d'oc i d'oïl, an els cants de gesta i an els *fabliaux*. No va tardar l'influencia classica de l'antiguitat a fer-se sentir, gens benefactora, car amanerà la poesia nadiua; i això, sobre tot, a favor del Renaixement, vingut, de ple, d'Italia. L'acció espiritual de la literatura espanyola va sotsmetre, quasi al mateix temps, l'art autocton dels francesos, heretat dels francs, la qual flor més bella és la *Chanson de Roland*. Veiem un exemple de la corrupció poetica a que porta el culte a la moda, aquest simbol de lo estantiç i de la desorientació del gust; veiem una civilització tendint a modificar, en compte d'interpretar, les lleis de la natura, com aconsella la veritable saviesa. França n'ha sofert poeticament, fins a perdre, durant anys i segles, una personalitat en la qual floria el sentiment harmonic de la vida, l'admiració de la natura, el culte de l'ideal, l'amor a tot lo humà i veritable. Cert esperit cortesà, de resultes del Renaixement, i fins de la monarquia, presideix en l'art poetic francès dels segles XIII al XVIII. En ell s'involucra l'enamorament de lo elegant, la tendencia a la galanteria, provinent dels *fabliaux*, fins a caure en el llibertinatge, en l'estetica luxuriosa dels italians d'aleshores: així s'estrafeu la nota de lo amable, de lo francament amable a que havia de conduir la naturalitat en la vida civil a França. El poeta s'preocupa de l'actitut, cau en una afectació humiliant, perd la propria afabilitat, la seva manera de ser; no adonant-se'n, devé polit i bonic, sense mai deixar parlar el cor, aquest pobre cor a qu

els errors d'una mentalitat viciada no vollen donar dret a l'existència, com si s'hagués tornat aixut; l'emoció davant lo bell no era transmesa per la paraula, a despit, si no més aviat per culpa, d'un llenguatge cultivat amb excés; la flama que fa neixer l'entusiasme de l'admiració, aqueixa admiració que ns eleva per damunt de nosaltres mateixos, havia mort sota el coltell d'un excepticisme explicable pel desenmascarament dels enganys teològics que dirgien el món social d'aleshores. El mateix Voltaire, aqueix àrbitre portentós i directiu de l'esperit francès, la superioritat del qual és manifestada a doll en sos llibres, ont se proclama la realització d'una cultura extensa i de bon gust; el mateix Voltaire, poeta de la raó, és responsable de l'enviliment de la poesia francesa: pocs com ell han estat tant desproveïts de somni i de sentiment; pocs han sentit menys la bellesa i l'amor, els qui han abandonat ses estrofes pera fer-li recullir en els *fabliaux* un erotisme que seria excusable si no'l comprometés la seva expressió grollera. Això, amb tot, no minva la consideració que sentim per en Voltaire: li agraïm, al contrari, lo immensament que li dèu el progrés modern, com an en Galileu.

Tampoc se poden donar com veritables representants de la poetica francesa en Corneille ni en Racine: l'un per massa imbuït de literatura castellana, d'història llatina; l'altre per la supeditació de lo nacional a lo grec, de lo qual no'l salven ni l'exegesi den Lemaitre, escriptor que segueix el curs d'un empetitiment gradual, ni 'ls manuals escolars. L'esperit francès d'avui dia no poua res en el geni afemellat den Racine, ni tampoc en en Corneille. Sols, pera en Molière, anc que

fou conreuador d'un aspecte poetic, el comic, se continúa la veritable tradició de l'ànima francesa: és comic sense emmatllevar an els *fabliaux*, ont floreix lo galaic en detriment de lo franc. L'alexandri, l'hexa-metre francès, resulta consagrat per ell d'una manera natural, sense coloraina literaria.

Sense exagerar se pot dir que la França ha pres possessió, poeticament, de sí mateixa durant el segle XIX. La seva poesia, conformant-se intensament an el caracter francès, s'ha anat tornant cada dia més humana, més humanitaria: ara escoltant l'emoció del cor que batega davant la bellesa, ara cercant l'harmonia en el pensament d'una existencia més elevada pera 'ls mortals. L'art lliure ha sigut la natural consequència dels drets de l'home. «Visca l'art lliure!», tal es el crit llançat a tots el vents pels nous poetes. Fins tot i semblant contradictori, les escoles l'inscriuen en llurs banderes, proclamant alhora 'l retorn a la natura, a lo humà, com filosofia de la limitació unica de la llibertat artistica. Aqueixes escoles mateixes demanen que 'l temperament de l'artista s desenrotlli amb independència, amb espontaneïtat. L'art fals ha de sucumbir indefectiblement sota l'empenta de l'art sincer, pur i veritable; la força irresistible de la naturalitat ha de vencer les disfresces de la bellesa, divinitat l'invocació de la qual s'ha de fer amb la veu més íntima de l'ànima, en el silenci:

«O noblesse! O beauté simple et vraie!»

I veus-aquí la fórmula de l'estetica: lo real serveix de fonament als palaus que l'ideal aixeca.

Del culte a la raó en el segle XVIII se passà al culte del sentiment al començar el segle XIX: tal fou la naixença del romanticisme. L'exaltació sentimental prengué proporcions tant exagerades, que un no s'ha de sorprendre si molts el consideraren com una epidemia moral, com una calamitat pública. Victimes, i moltes, ne féu; però declararem també que les víctimes són sempre de la pasta dels qui, faltats de caracter o de geni, de personalitat o de talent, no poden resistir les influències dels grans sinó pera patir-ne, pera perdre-hi llur consciència, pera morir-hi, en una paraula, com els malalts a qui l'alenada d'aire precipita a la mort, com els pessimistes que, en la feblesa enganyosament prescient de llur absolutisme intel·lectual, s'entreguen a la renunciació, pera ells suprema deslllurança. Creiem que el millor metode pera donar l'impressió del romanticisme francès consisteix en examinar les personalitats que el representaren, en compte d'extendre'ns en generalitzacions que facin brillar els nostres raonaments deixant de banda lo capital: l'obra i l'autor. Perquè si diem que el romanticisme francès fou determinat per l'acció de la metafísica alemanya, o per la tendència dels anglesos a una elegant desesperació, o pel culte a lo titanic i a lo fantastic, o per l'*hipertrofia* de l'imaginació en detriment del raciocini, car era el sentiment qui li donava ales; o pel fatalisme, que erigia en veritat el desengany; altres, millor que nosaltres, ho han fet avinent amb raons fonamentades, ho han exposat amb un seguici d'idees subtilment coordinades, mestres en l'art de la persuasió. Si volguéssim dir, per altra banda, que el romanticisme francès és purament francès; que respon a la tradició cavalleresca de

l'història del país, al natural generós, ardit i sensible dels seus habitants, en qui l'amor sempre fou llei, en qui la pietat creà tantes empreses nobles; si volguéssim dir, pera resumir, que la Revolució i l'Imperi foren la prova més evident del romanticisme francès, romanticisme en acció, precedint al romanticisme literari i especulatiu d'altres punts; no fariem sinó repetir, sense la divina i inimitable gracia dels escriptors francesos, una teoria d'ells.

Limitem-nos doncs, pera'l nostre fi, an el gloriós triumvirat de poetes representatius que portaren el nom de la França prop del sol: l'Alfred de Vigny, en Victor Hugo i en Lamartine. Els altres vindran després, voltats també de la claror llur; car la constelació poetica de França es, en el segle XIX, cal repetir-ho, de les més profuses i brillants: omple tot un firmament.

* * *

Verament hi ha quelcom de gran en l'ànima de l'Alfred de Vigny: davant de la desilusió de la vida, davant del fatalisme del destí, davant del no-re de l'univers, se redreça amb l'heroisme sentimental de la seva superbia altiva, pera imprecara el cel i acabar adorant una quimera: l'honor!! El seu cor humà sofreix noblement sota la gravitat del dubte que ha assolit en el seu amor a lo Absolut. Tradueix la seva malaltia moral amb una emoció silenciosa i amb un lirisme intim que fan traspuar llagrimes als ulls i que, sovint, sovint, com si arribessin a lo insondable del dolor, prenen un tragic accent i quasi fan mal. Sota la severitat estoica de les seves *Destinées*, sota la seva volada

serena vers les altures aont sols van les aligues, se sent l'occeà dels seus sentiments i la seva desesperança com un bramul tempestuós. Per això mateix la seva filosofia s'humanitza tant: els seus sentiments deixen un solc en la memoria pertorbada, tant viva és llur significació. No aima cap déu ni ls homes: en mig d'una tristesa sublim, se rebel·la, ara contra l'infinit, ara contra 'l misteri, ara contra la divinitat. Desprecia les multituds, i, posseït d'un sentiment aristocràtic, d'un culte ascetic per l'art, puja a la seva torre d'evori i s'hi tanca. Presoner del seu jo, tracta de deslliurar-sen cantant en estrofes d'una forma marmoria, sota la qual, no obstant, arbora 'l foc de la seva ànima; i aqueixa forma de les seves estrofes devé perfeta, conresada amb el més pur respecte per l'idea, de manera que aquesta prengui relleu. No és el treball del verb pel verb, a fi de tornar-lo polit, elegant, preciós: és el culte legitim de la forma que ha de traduir lo que se sent, lo que 's pensa, en els moments solemniais de l'ànima; el dels grans artistes, el dels classics mateixos, el del propi Flaubert; el culte rendit amb la dignitat estetica que la poesia demana. Així fou Vigny: son cor se trasvalsà en aqueix amor per l'art, boi meditant sobre 'l perquè de tants misteris.

Per més que alguns filosops hagin pretès que 'l jo és un món, semblarà massa hiperbolic aquest concepte als qui han assolit la maduresa mental de sospesar el pro i el contra de les coses; car, en poesia, sols està dotat d'universalitat l'esperit que té 'l do de realitzar l'harmonia dels contrastos. Així, per altra banda, s'és verament humà; així s'afirma 'l geni, que té la vidençia i la presència de tot lo que viu a l'entorn d'ell, pera

reviure-ho amb aquella intensitat de vida que troba, instintivament, poderosament, la seva expansió en la creació. ¿No és, doncs, meravellosa la veu que resum mil veus? ¿No és la del veritable geni? Bruïxeria o divinitat, força reveladora de lo que guarda 'l sí de la natura, tant se val; però és l'indici de l'eternitat de l'art, que perllonga l'esperit a través del temps i crea un univers superior, immaterial, indestructible, pera existir de per sí.

Com si 'l foc fos el seu element, el geni den Victor Hugo * llampegava d'aqueixa manera, en sa fornal espiritual. El món no era petit, pera ell: no tenia altres fites que les de l'infinit. Impugnador de l'esclavitut a que la creencia en una raó suprema, en una voluntat divina, sotsmetia la ment, idealitzà la llibertat amb l'empenta sublim del seu sentiment, amb la grandiosa visió que tenia del fi de l'existència humana. El seu geni, com el roure, s'arrelava en la profundor de la terra i s'explaiava sota 'l cel. Més que grandiloqüent, era majestuós; i, sota la seva majestat, s'encenia sovint la tendresa del seu cor, tornat pur com el cor de l'infant. Fou creador de la bona manera; i ho afirmem convençuts d'aqueixa veritat, reconeguda per la crítica més exigent: que obrí nous horitzons a l'imaginació. Obrir horitzons a l'imaginació! ¿No és aqueixa la força amb que 'l geni somou les multituds gregarles, mancades del poder d'imaginar, i per lo tant d'avançar?

Gracies al seu art, la poesia aixamplà 'l seu imperi: era l'imperi d'un sentiment immèns com la mar, infinit com el món. El poeta de *La Légende des Siècles* ho

*) 1802-1885.

convertí tot en substància poètica. Era simfònic: tenia en la seva ànima una orquestra de mil instruments, pels que cantaven les passions i les sensacions, els somnis i les tristeses, lo sublim i lo familiar. Tantost se presentava patriarcal, tantost juvenivol, quan no s deixava conduir per l'ensomniament amb dolcesa. A voltes la vida social el feia meditar gravement; a voltes s'endinsava pels paisatges ombrívols de l'ànima, o devenia elegiac, comic, encisador. Era múltiple, com la successió dels moviments espirituals en l'home conscient; era humà i sobrehumà, amb la seva llengua de ferre, de bronze, d'or i de marbre: llengua que sovint prenia ales i volava eteriament; llengua d'una finura florentina i d'una suavitat que portava les cançons maternes, del temps de l'infantesa, a la memòria; llengua fulgurant com el faust dels prínceps, dels que conqueriren llur opulència amb les armes de dos talls de la tirania, mestressa del viure i esclava de la mort.

Cert és: l'investigació del pensament que avança en el secret del món, poc li deu, car ell no penetrà en l'acropolis oferta a la divinitat de la llum, ont se revelen misteris. L'inspiració, en ell, submergia tot esforç de la reflexió, per la que l'home devé mestre de sí mateix, sense déu. Manejava solament els llocs comuns amb l'art de l'antitesi, amb el paralelisme dut a l'últim extrem; però el seu verb, el seu verb portentós, sota la força espiritual de la seva ànima herculiana, s'enriquia fins a l'esplendor i prodigava, sense fi, la riquesa dels seus ritmes, de les seves rimes, en l'esclat fabulós de les metàfores amb que exterioritzava la seva imaginació sumptuosa, vasta i gran.

En Victor Hugo fou un poeta que cantà perquè era poeta, sota l'impuls del poder misteriós que fa revelar, en el cant, lo infinit de la bellesa del món. Romàntic a tot ser-ho, sobrepassava, no obstant, el romanticisme amb el vol del seu geni; i un sens fi de poetes, gracies a la seva poesia, han sortit i honorat dignament la França del segle XIX: realça aqueixa noblesa de cor que semblava esmortuir-se sota 'l cultiu excessiu de les platxeries de la sensualitat, concebudes com el fi unic de la nostra vida. La paraula den Victor Hugo viu en lo etern, s'oeix per tot, com si fos la paraula d'un déu que ha deixat de ser home. Alguns pigmeus de l'esoterisme literari, no podent fer vibrar llur esperit per sobre la prosodia, cantant-nos una cançó novella que de nou ens remogui, han tractat de denigrar en Victor Hugo, menyspreant-lo; però ell és prou gran pera que lo petit no arribi fins a la seva grandesa i no pugui, per consegüent, empetitir-lo en l'admiració dels qui aconseguen alcar-se fins a l'altura de la seva poesia.

Pera 'l seu art poetic, la França tingué una altra revelació cap a l'any 1820: l'Alfons de Lamartine¹, qui venia després d'un periode d'esterilitat literaria, de la que no pogué salvar-la 'l pobre Chénier². En Chénier s'havia explaiat en idiljs d'una frescor grega, ont la dolcesa de sentiments, favorable al prop-venent romanticisme, prenia una expressió veritablement classica. L'accent de l'ànima, lo ingenu, la novetat en l'imatge (no hi ha que rebatre-ho), despuntaren en el

1) 1790-1869.

2) Nat en 1762; guillotinat en 1794.

poeta de *La Jeune captive*. Ne feren el pare de l'elegia a França; lo qual, amb tot i la severitat exquisida del seu esperit, ha fet suposar que hauria dut una nota de les més interessants, en mig dels romantics turbulents, si la seva vida no hagués sigut, per desgracia, segada en flor. Com un sol ixent florit i somrient, en un jorn de primavera, fou rebut aleshores el cant que en Lamartine vingué a endreçar a les idealitats de l'ànima, amb un lirisme candorós i ple d'elevació, en que 'l sentiment de lo humà s'extenia a l'enllà de les fites posades per mil principis, convencionalismes i baixeses de cor. El poeta de l'ideal per l'ideal! La natura, en ell, però, no abandonà 'ls seus drets, i amb valuós guany (car en Lamartine la penetrà amb un esguard ple de llum i en prengué un ample sentit, engrandint-la i idealitzant-la), i en el seu espectacle s'entusiasmava i enlairava fins al firmament. La seva visió devingué magnífica, sublim: fascinat, potser, pel sentit dels versos finals del *Faust*, si no era la propensió del seu cor a oferir-se en holocaust de la dòna, que l'art francès tant ha cantat, fent-la, a voltes, baixar de lo excels a lo terrenal, boi proclamant la seva adoració, en Lamartine 's convertí en el poeta de lo femení i de la vida lirica. El poema de la passió noble que ell ens desgrana, tantost senzill, tantost immèns, però amb accent de sinceritat, es lo que més el personalitza entre 'ls poetes francesos. No fou, ni de molt, l'artista perfet, el creador d'altres emocions d'art, amb tot i l'empenta sublim d'algunes de ses estrofes; car aquesta empenta no era sostinguda, com cal an el superior *equilibri* (i no *desequilibri*) en que consisteix el geni, suprema expressió de l'harmonia a que l'home tendeix: era incoherent,

passava de l'ombra a la claror d'una manera massa vertiginosa, exaltadament, sense calma pera guaitar-les, com un déu dominador dels llurs elements essencials. An aquests altres defectes se sobreposa certa afectació sentimental, impropria dels fragments, d'ell mateix, ont lo sincer traspua. Li retreuen també les incorreccions de la forma, salvades sovint per l'immaterialitat d'aquesta mateixa forma, per una fluïdesa verbal ont el color i la força s'adunen en un art instintiu. El poeta de *La Chute d'un ange* fou un poeta inconscient, amb tot i la seva actitud meditativa; i aqueixa inconsciència'l tornà profús, difús, confús, tantes vegades. Més ja se sab que això últim és propi del lirisme, i el seu lirisme fou sovint prou intèns pera expressar l'humanitat.

Més intim, més pertorbador dels estats ordinaris del cor, fou l'Alfred de Musset *, qui vingué amb la lira de la passió, de la veritable passió, en el desordre de la qual està l'art. Pocs poetes, com en Musset, en efecte, han expressat tant poeticament els conflictes de l'amor, el misteri de l'amor, els llaços amb que aquest engarlanda la felicitat i l'infelicitat, en recomençament etern. ¡Quina veu més dolça, i, per la seva mateixa dolcesa, quan tragical ¡Quina tendresa més viva encenent el dolor inexorable, el dolor sens perdó! I ¡com les aspiracions de l'ànima vers lo bo, lo bell, lo gran, s'enfonsen en l'abim de l'impotència contra lo real! L'home és verament digne de pietat, és una víctima oferta a un *éternel meurtrier*. Certament: en les poesies den Musset s'esbrava 'l torment sublim de l'ànima

*) 1810-1857.

humana, de la pobre ànima humana que cerca l'immortalitat en *lo mortal* i no pot assolir-la. Amb el poeta de *Rolla* és amb qui, sens disputa, se rejoyeneix més la poesia francesa. La seva sensibilitat exquisida és la millor flor que la civilització ofereix, en el segle XIX, pel progrés del cor que indica: és una sensibilitat no exclusivament personal, sinó representativa d'una multitud de sers que bateguen amb sinceritat, amb la tendresa de sentiments que l'art den Musset desplega. És l'art nascut en la força suprema de l'emoció, de l'emoció experimentada en tota puresa, en tota delicadesa, en tota veritat, en tota santedat. Oh excels poeta! Oh etern poeta, que ens has dit el secret de lo que sentiem, sobre tot quan estimavem! L'imaginació den Musset té una turbulència que dona foc a la seva poesia; foc que penetra en el cor, deù eterna d'art. Ella estableix un consorci veritablement francès entre lo sentimental i lo sensual: característica den Musset. Sovint deixa enrera 'l déu, en Victor Hugo, ell, l'home rebel·lant-se amb una voluntat de Prometeu, anant per sobre del temps, pera regnar entre 'ls homes; ell, l'enemic de lo falsament sublim, convençut de que no hi ha res d'etern com lo humà. Digué lo que sentia tal com ho sentia, amb accent vibrant, amb llibertat d'expressió que fa més evident la seva juvenesa d'ànima; car fou jove en el torment, en el defalliment, en la desesperança, en el desengany a que la logica romantica duia 'ls seus adeptes com a conclusió filosofica de la vida. Ell l'adorà tant, la Vida, la volgué posseir amb tanta febre, que 'n fou victima abans d'arribar a la possessió desitjada.

Benehint la passió, malehint el dolor, el seu tempe-

rament fou un adversari irreconciliable de la serenitat, aqueixa arbitra de l'existència en que s'exalceen sols pocs, molt pocs esperits escullits; però, en la mort, per fi, sense fi, se reconcilià en Musset amb ella.

No ns aturarem gaire, pera no cansar al lector, en les personalitats de categoria secundaria, la deliniació de les quals caldria en un estudi extens: elles no fan sinó reflectir els mestres, sense igualar-los. Què podriem dir avui den Casimir Delavigne¹ pera la nostra cultura espiritual? No passà d'un imitador dels Vigny, dels Byron, dels Walter Scott, dels Shakespeare: fou un propagandista, per dir-ho així, de l'art d'altri, no mancat de talent, però sense una vibració particular que suri i repercuteixi en nosaltres. L'autor de *Les Vêpres siciliennes* i de *Les Vieillards* té, es cert, la virtuositat de la correcció, però no vola mai amb el *folle volo* de l'imaginació, no té l'impuls de cor que fa tremolar els altres cors, emocionant-los sota la volta serena del cel: és sensat, ponderat, a tal extrem que acabà per desfer-se del voltairianisme en que exhibí un semblant de filosofia.

Més fresc que ell, més jovenivol en les seves estrofes simetriques i dures, però d'un brill verbal que esqueia d'allò-més a la seva orquestra sentimental, fou l'Hégesippe Moreau², l'autor del *Myosotis*. Ignorà la força d'ànima dels diversos representants del romanticisme, pera prendre-n i guardar-ne, no més, la tendència planyivola, la feblesa, l'afemellament dels sentiments, la desesperació que ns torna esclaus de la

1) 1786-1859.

2) 1810-1838.

desgracia, amb l'abandó de forces que en sí duu. Deixar d'existir, pera ell devingué un somni meravellós de promeses, una voluptat pera 'ls sentits:

«*Du sommeil de la mort, du sommeil que j'envie.*»

La Marcelina Desbordes-Valmore * és més interessant, no sols poeticament, sinó baix el punt de vista psicològic. De les dones que han brillat en la literatura a França, és de les que denoten més grandesa d'esperit; i el seu, d'esperit, era essencialment femení: posà de relleu, en les seves poesies, el tresor sentimental del seu sexe, les seves delicadeses, la seva pietat, amb una música de la melodia més pura. Era naturalment poeta: cantava amb una expressió tant dolça, tant fonda, tant commoguda, que sols un xic més de vigor hauria fet d'ella un astre de primera magnitud. Les *Elégies et Romances* i les *Pauvres fleurs* són un testimoni de la deù de tendresa que inagotablement fluïa del seu cant; i aquesta riquesa de la seva poesia és encara més notable, més valuosa, perquè no minvava en mig de les escames del sofriment, en mig dels daltabaxos de l'adversitat, de que tant la Desbordes-Valmore fou víctima; que ella verament coneixia 'ls camins secrets del dolor, els abims de la dissort. ¿No hi ha quelcom de sublim en el moviment que fa reatxecar, serè, el front vers la llum celestial, amb tot i les tenebres amb que 'l Destí l'envolcalla?

Com sacerdot de la dignitat literaria, feta de senzillesa en el parlar i de delicadesa en el sentir, en que

*) 1786-1859.

lo natural s'aduna a lo original, hem d'esmentar, sobre tot, en Gérard de Nerval¹, el poeta de *Les Chimères et les Cydalices*. Volgué obtenir l'alliança sagrada del somni i de la vida, com realització d'ideal, com expressió d'una nova edat d'or pera 'ls homes; tendència que l'ha fet tenir, per molts, com representant del simbolisme, en mig del fulgor de l'aurora romantica. Però vingué a fer-nos oir la poesia que cerca i troba la seva essència en la veritat de l'instint, font d'inspiració; i per això mateix creia en l'inferioritat de l'home respecte de la natura, amb tot i el seu voler de dominar-la; que ella és divina i, per tant, espiritual en son misteri, que ramificacions innumbrables no han de revelar del tot:

«Un pur esprit s'accroît sous l'écorce des pierres!»

La seva nostalgia té un poder musical que per-torba com les melodies evocadores d'una ventura d'al-tre temps en mig d'una actual miseria.

L'amor tingué, doncs, un veritable culte, i aquest culte de l'amor dugué an el coneixement de la bellesa; i aquest coneixement, per tal instrument, no podia esser més fecon ni fer contemplar una llum més dia-fana. El missatger pertanyia a la niçaga més pura, i anuncià 'l seu missatge amb aquella gracia que prenia, a voltes, un sentit de gravitat. En ell s'ha de veure també quelcom de lo més diferenciatiu de l'art francès. Parlem den Théophile Gautier². El déu germanic,

1) 1808-1855.

2) 1811-1872.

que devingué déu mercès al sol resplendent de lo clàssic (mig-dia de l'art), el temperà amb la seva visió serena, sense, però, alçar-lo fins an ell; i aqueixa serenor tornà an en Gautier esclau de les formes expressives de bellesa plàstica, sota les quals semblava eternitzar-se la presència de lo invisible del món intern. Per això, convençut, en els *Émaux et Camées*, cantà:

*«Le marbre blanc, chair froide et pâle
Où vivent les divinités.»*

El romanticisme penetra definitivament en la regió de l'art; romàntic i artista, neix el moviment parnassià: aleshores la personalitat se reconcilia amb la natura, de qui aquella és un accident, sotsmetent-se, potser massa, a la seva influència. Però, en cert sentit, hi ha un progrés; car la facultat de sentir o d'emocionar-se no's perd, sinó que cerca una més alta harmonia en la perfecció de la forma, en la qual desapareguin els excessos del lirisme, tot reaccionant contra la *vall de llagrimes* que 'l romanticisme exaltat ofería com representació única de la vida de l'home.

Per la bellesa, en Gautier arriba a una representació simbòlica del Món: insinua 'l misteri de les coses que 'ls ulls sense llum del filisteu cobreix amb un vel de vulgaritat. En Gautier, per la bellesa, emancipa l'home de tota idea depriment; car la religió de lo bell no amaga cap superstició, cap engany, cap feblesa de l'esperit davant de lo ignot. Per la bellesa, que és la més elevada afirmació de l'home i de la seva vida, en Gautier triomfa del no-re. Sublim triomf!

En Gautier és august: quelcom de divinal palpita

en les seves paraules, eixides de lo més profund del seu sentiment estetic, que té un sentit positiu, com l'objectivitat que, en ell, completa lo inacabat, lo vagarós i lo immèns, alçant un món sobre 'l món. Domina la seva mateixa tristesa amb la ponderació a que l'ha dut la maduresa del seu art : perxò la seva tristesa és tant significativa; perxò 'ns ensenya la veritable vàlua que té en el cor humà i el seu destí.

Es magnífic en la forma, la qual magnificència desplega sobre lo insondable, com un rei segur de que no serà destronat. Cisellador de versos com l'artífex més conscient de llur noble fi, ens meravella amb la pedreria del seu verb, pel gust altiu que posa en l'enfilall; i celebrem poder ornar lo que sentim d'hermós amb un faust que, com el d'ell, té tota la dignitat del pensament més sever. Té, encara, el plasticisme de lo subtil, sobre tot quan raona, penetrant de bellesa i de comprensió lo que més ens intriga i encisa en lo poc explorat. Rica curiositat!

Quins salts més alts, més forts, fa donar el poder de la personalitat en la poesia! En Baudelaire * ha ull-près, amb la bruixeria del seu torment, amb aquella sensibilitat que, preferint el dolor an el goig, lo impur a lo pur, se complavia en el satanisme com en la suma de divinitat que conté la perversió de lo noble; en Baudelaire ha ull-près tota una generació i l'ha tornada malalta amb la seva febre neurastenica de lo artificial, creient que així 's desfeia de lo convencional; i, tot baixant a l'infern de lo que de reproable té la natura,

*) 1821-1867.

vingué a caure en l'abim de lo antinatural, i a perdre-s en l'encegament de la seva voluptat. Es un cas de psicologia intensa i diversa; cas que resum molt del segle XIX. El culte pel vici li sembla més fecon en sensacions d'art que el culte per la virtut: el pren com un avenç estetic. En lo lamentable, en lo corromput, en lo llibertí, la bellesa s'oculta amb una màscara que fa feredat, però deixant-se pressentir. Lo extrany, pera ell, és bell, puix fuig de lo corrent, de lo uniforme, de lo democràtic. Mostra, en aqueixa revolució d'ètica i d'estètica, un descarament vestit amb la reserva del qui no s'vol entregar del tot, ferit per l'orgull de la superioritat, que l'allunya, amb egoïsme, de tot sentiment pietós, sense por de patir en lo que més fa patir. No plora mai: en la seva caiguda moral, que ell reivindica conscientment en la seva poesia, se redreça, i, blasfematori, com el Don Juan de Molière, ho desprecia tot, engrandint-se en la seva condemnaçió, obra de sí mateix. L'autor de *Les Fleurs du mal*, amb tot i el seu prurit de singularitzar-se, no era un sofisticador de la seva sensibilitat, sinó un esperit enriquit per una organització mental superior a la dels pensadors del seu temps, no sols per la precisió de les idees, per la justesa de les imatges, la perfecció de la forma, sinó per la consistència lògica i l'esguard penetrant que desplegava en les disquisicions metafísiques. En efecte, amb la seva crítica (car fou un dels millors crítics d'art de França) en Baudelaire alçà un monument maciç pera les lletres franceses.

En lo funambulesc de Teodor de Banville * hi ha

*) 1823-1891.

una transposició de l'art baudelairià, passant de lo amarg a lo afable. Se decantà, però, vers l'inconsciència, pera devenir el poeta d'un període de la vida de París, i canta amb una flauta de la més pura harmonia parnassiana, bellament i somrient; canta amb aqueix encisador somriure que duu totes les flors de l'ànima optimista, de l'ànima que creu en l'hora que fuig, delectant-se en veure-la fugir i amb l'idea de que ha de revenir. Ens presenta l'art per l'art com una aspiració que toca a la realització.

*«Cherchez les effets et les causes»,
Nous disent les rêveurs moroses.
Des mots! Des mots! Cueillons des roses.»*

El seu vers voleia amb una gràcia natural i un lirisme subtil com el ventijol que acarona els jardins, tremolant en el dolç bes, el plaer del qual fa neixer l'aroma de mil flors, com un agraïment a l'afalac de la vida. De l'univers, en Banville n' pren el brill: el seu ritme alegrol n' assenyala el curs sense canvi, amb rimes que escampen magníficament la llum de la seva llengua. La seva ànima és tranquil·la, i expressa, per això mateix, l'equilibri harmoniós que tant és d'admirar en els francesos; tranquil·litat que té doble interès i sentit per florir en una època d'agitació sentimental. Era en Banville un veritable refinat, en les seves visions d'esplendor, ont la joia vermella del viure prenia a voltes un aspecte carnavalesc. El poeta de les *Cariatides* i de les *Stalactites* ens presenta també lo que hi ha de senzillesa melòdica en el sentiment. Ubriac, olera el perfum de les coses, celebra llur glòria, i, des-

denyant lo real, passa per la superfície de l'univers.

La poesia francesa no consistí exclusivament en un treball d'artifex que aturés la força de l'inspiració: hi hagueren poetes amb ànima de poeta, d'una espontaneïtat a tota prova, com l'Albert Glatigny¹, la dolcesa de sentiment del qual rajava amb frescor, fent-li trobar el ritme i la rima amb una naturalitat que vençia fàcilment els obstacles més durs de la forma, rebel·l a l'expressió del cor que sincerament parla. L'autor de *Les Flèches d'or* fou un mistic de la poesia, *usque ad mortem*, i, per la seva glòria, morí feliç d'haver viscut.

En Leconte de Lisle², sense les preocupacions de l'escola parnassiana, hauria aixamplat l'horitzó de la poesia, fent-lo més llunyadà. Amb tot i el seu enamorament de lo antic i de lo exòtic (enamorament, en ell, un xic pueril), tenia una concepció sacerdotal de l'art i fou fidel an ella. Donà una nota original amb l'emoció de la no emoció a que ell aspirava: hi havia certa grandesa en la seva impersonalitat, volguda com un sacrifici ofert a la seva concepció panteïsta del ser; però aqueixa concepció 's resolïa en un pessimisme de lo més desolador que ha cantat la poesia, en el nirvana enemic de tota sensació i tot pensament, exalçant l'hipòtesi de l'inutilitat del viure. I de debò saccegen els versos den Leconte de Lisle per l'accent amb que tradueixen la contemplació de l'existència universal: el poeta voldria dispersar-s'hi, finar-hi, sense consciència, com aquell tant amorós Tristany que estima la seva Isolda posseït d'igual sentit davant del reialme

1) 1839-1873.

2) 1818-1894.

de la mort. Tot això, en en Leconte de Lisle, no és més que l'expressió d'una *ansia infinita*, del desig de devenir immortal en el sí de la natura, suprem *devenir*; i per això vola vers altres mons, per això se'n va vers altres edats. Hauria sigut un director de certa tendència espiritual dels nostres temps si la seva poesia no hagués estat tant saturada de literatura i, a voltes, de prosa.

En Catulle Mendès fou un veritable militant de l'art poètic; fou el més gran bohemí entre els parnassians. Tot ell se definí en música: la seva poesia és música bella que flueix com una sonata agradable als sentits, sense inquietar el cor.

Parent den Mendès per l'afinitat literària se'ns ofereix l'Armand Silvestre *, qui sentia també l'adoració per la bellesa com un pagà líric, harmoniós i juvenivol, amb un panteïsmes que's reflectia en una poetisació esplendent dels espectacles de la naturalesa; i se significà per la seva sensualitat, en la que la passió carnal prenia formes ideals, que procuraven una visió del plaer triomfant del dolor hostil a la virtut del viure. Servà un culte pel foc de la sang que embelleix la nuesa corporia; i, com-e besos, li oferí les seves estrofes de marbre rosat.

El moviment parnassià tingué la seva coronació en l'Heredia: amb ell arriba verament a la plenitud. Cap poeta a França, per la sola imatge, havia pogut condensar tanta bellesa i envolcallar el sentiment d'una manera tant sumptuosa. L'harmonia és perfeta

*) 1839-1900.

entre el verb, el ritme i la rima. Es un resum de visions classiques, d'emocions generals, en un llenguatge fastuós i brillant com la llum del país d'ont el poeta provenia. Fou un artista magnífic.

Amb en Sully-Prudhomme tinguérem la condensació filosòfica del sentiment en vers: poeta individualista, analitzant-se i traduint-se amb profunda subjectivitat, sense gran volada, fou un subtil que caigué sovint en lo prosaic.

En Dierx, de qui s'ha de celebrar la puresa formal, l'honradesa del concebre, es de la seva família lírica: pel seu isolament i el seu aristocratisme bondadós, se fa incompreensible a la massa; son pensament és tant refinat com fluixa la seva poesia.

En Coppée té fama d'esser el poeta dels humils; però la seva obra sols representa la condensació d'una sensibleria de *Petit Journal*, tenint a més el defecte d'expressar una ànima hipocrita.

En Richepin ens dóna la prova de que en Victor Hugo continúa influint en la formació dels poetes francesos. En el mestre, el cantor de la vida dels *Gueux* ha après la sonoritat del verb i la potencia de l'imatge, tornant-la, però, més naturalista, integrant-hi un sentiment de modernitat llibertaria. Peca de retoric, i aixís apaivaga la flama d'una inspiració que l'hauria enlairat en el moviment poetic de França. Ens ho demostra en *La Mer*, tant bella, harmonica i lluminosa: interpreta la natura a la seva manera, amb llibertat personal, si no amb originalitat veritable. Però, fóra d'aquesta obra, lo demás sembla escrit pera esporuguir al burgès, com l'odi satanic que li manifesta, com les blasfemies del seu ateisme. Un sent que no creu res

de lo que diu; però com expressió de paganisme, o d'anticristianisme, se 'l pot considerar obeint a la sinceritat del seu temperament ont en Rabelais i en Villon han depositat rialles, impudències i cinismes. Per aquest nou paganisme en Richepin es modern: aixís concorda amb aqueixa tendència general que en Nietzsche, fins ara, resum millor que ningú.

Ara cal dir alguns mots sobre 'l moviment simbolista, de que tant s'ha parlat a França. L'observador imparcial s'adona tot seguit del seu resultat mesquí, degut a l'antinomia establerta entre la seva concepció i la seva realització; car si la filosofia dels simbolistes fou elevada, fins a perdre-s pels nuvols del pensament, llur estètica es d'una puerilitat que s'ha exhibit en lo esteril de les obres. Han tendit inconscientment a conciliar lo menut amb lo gran: el consorci no podia ser més lamentable, per son contingut contradictori.

Representar i alhora insinuar, per medi d'una evocació purament verbal, el misteri de la realitat i l'enigma del món, lo invisible i lo supra-sensible: veus-aquí la tendència del simbolisme com escola literaria. L'idea significativa n quedava desterrada, puix els simbolistes, amb tot i llurs pretencions, no s'atreviren a voler explicar lo inexplicable. Tractaren sols de donar a la paraula tota la seva força expressiva i evocadora: així arribaren a fer prendre a la literatura un caracter simfonic. El símbol, en ells, no té res que veure amb l'alegoria. Els seus partidaris moderns li atribueixen una categoria superior: fins declaren que ha retornat a la metafísica 'ls furs que les ciències naturals li havien negat. En Brunetière, amb tot i ser tant dogmàtic,

els dóna la raó: segons ell, la poesia es una metafísica que 's manifesta al cor per medi de paraules. En efecte, els simbolistes entenen que 'l fenomen no és sinó l'aparició del noumen, realitat superior. Perxò, si les coses no són lo que creuen percebre 'ls sentits, no cal, segons els simbolistes, descriure-les analíticament, sinó evocar-les: evocar i no descriure.

Escolteu an en Mallarmé, teoritzant:

«Nomenar un objecte és suprimir les tres quartes parts de la gaubança, la qual s'obté endevinant de xic en xic. Evocar-lo: veus-aquí 'l somni. Es el perfet usatge del misteri que constitueix el símbol: evocar de mica en mica un objecte pera mostrar un estat d'ànima, i, inversament, escullir un objecte i substreure-n un estat d'ànima per una serie de desxiframents...» Veus-aquí 'l credo estetic dels simbolistes, qui exageren lo que diu en Kant en la *Kritik der reinen Vernunft*:

«*Durch analytische Urtheile unsere Erkenntniss gar nicht erweitert werde...*» «*Erfahrungsurtheile, als solche, sind insgesamt synthetisch.*» *

El simbolisme 's limita a insinuar el sentit de lo inexplicat. Els seus poetes, de fet han vingut a concretar una visió nova de la realitat, amb tot i l'individualisme esbojarrat dels primers innovadors, pera 'ls quals el món exterior no existia sinó com-e projecció del nostre somni, de la nostra consciència personal. Pera ells era axiomatic allò de que l'art és representatiu de la nostra personal espectació del món. En el manifest

*) «Els judicis analítics no aixamplen gens el nostre coneixement...» «Els judicis de l'experiència, com-e tals, són tots sintetics.»

publicat pel *Figaro* del 18 de Setembre de 1886, en Moréas deia que l'art simbolic «consisteix en no anar mai fins a la concepció de l'idea en sí». Però els simbolistes tractaren de suggerir amb la paraula altra cosa que el concepte enciòs en ella: la desnaturalitzaven, en llur tendència a la seva espiritualització, a la seva subtilització. Per aqueix camí del misteri gero-glífic se porta perjudici a l'honradesa de l'art, se'l torna enigmàtic, se li infon l'esperit de dissimulació, duent-la an aqueixa bancarrota que el jesuïta de la crítica, en Brunetière, atribuï a la ciencia, que no té cap conexió natural amb l'art, amb tot i els propagandistes en tal sentit.

Amb tot això, els simbolistes creien fundar una escola en la que havien de manifestar-selliuement totes les formes del sentir, totes les tendències espirituals, totes les filosofies, tots els temperaments. Vingueren, en veritat, a renovar la poesia del moment, i donaren més frescor a les impressions poètiques. Combatèren l'impassibilitat parnassiana amb el culte a la vida i al moviment, a lo variable i a lo palpitant. En canvi, altres els han titllat de no ésser prou humans, prou oberts a la vida. Els nomenaren *decadents*, i ells ne protestaren, dient que els veritables *decadents* eren els representants de les antigues escoles.

Filosoficament, els simbolistes havien d'anar més lluny: llur idealisme poètic tenia per sustentacle el sentiment aristocràtic que els despertava llur ansia d'absolut i d'eternitat. Volent servir el culte al misteri, llur intel·lectualisme's convertí en l'adoració d'una voluntat formal, enemiga de l'univers. L'ensomniament metafísic feia plaça a l'idea naixent de la reflexió so-

bre l'existència. I sols arribaren, com-e resultat positiu, a una il·lusió del món reflectint-se en l'interioritat de llur ànima. En Mallarmé i els seus deixebles se varen entregar a un individualisme anímic sens fre. Immolaren sacrilegament la Vida, en un rampell de suprema renunciació, en l'anyorança d'un anihilament del ser, que la mort deslliuradora sols podia oferir. S'emanciparen, doncs, en la negació. Enamorats perdudament d'aqueix incognoscible i d'aqueix misteri que en Wagner elevà a la categoria de filosofia de l'art, caigueren en l'errada de separar-se del concepte essencialment literari en que s'havia tingut la poesia, prenent, sense obtenir-ho (i això per llur migrada estètica), suggerir les coses amb estats d'ànima perennes, amb sentiments eterns, amb idees generals i abstractes: no comprenien que aqueixa finalitat no 's podia aconseguir amb receptes d'escola, sinó per medi d'una mentalitat i d'una sensibilitat adequades a semblant tendència.

Molt hi hauria que dir del simbolisme ben entès; però hauriem de recórrer al Dant, a Goethe, a Wagner i a Ibsen, en les obres dels quals resideix l'estètica més avançada que s'hagi assolit.

En Mallarmé * fou, realment, el capítol del simbolisme a França. Les seves converses incomparables sobre qüestions literàries i artístiques, tingudes entre alguns amics triats, són les que en veritat influïren en l'esperit dels seus contemporanis. En René Ghil, volent fer de la poesia una música en la que 'l sentit de

*) 1842-1898.

les paraules se sacrificava a la melodia de llur prosodia, donà la nota extrema de l'escola. Altres, com en Kahn, aixecaven l'estendard de l'incoherència, sense cap unitat, amb tot i la seva divina *Cléopâtre*, que en francès *L'Avenç* va publicar en 1893. En Mallarmé, sobre tot en el famós sonet que consagrà an en Wagner, d'una estructura verbal de lo més sever que s'ha obtingut en poesia, donà la prova de que complí lo contrari de lo que perseguia. S'aplicà a soterrar la seva sensibilitat refinada, i fins característica, sota un munt de paraules d'una significació arbitrària que no's podia sobreposar an aqueixa *similitud de visió* que, pera 'ls homes (car tenen condició d'humans), els ofereix el món, d'ençà d'anys i per sempre, amb vels i sense vels.

Com-e progrés estetic, encara que vagarós, se dèu an els simbolistes la proclamació i el conreu del vers lliure. El vers lliure té per norma oposar la llibertat a la regularitat: aquesta, com se sab, donà naixença a la monotonia dels parnassians. Els parnassians, que'havien heretat la mètrica romàntica, feren amb aquesta lo que 'ls romans amb la poesia grega: de flexible i folgada, la tornaren erta, solemníosa i mecànica, amb llur teoria de «vencer les dificultats».

La versificació és la ciència suprema de l'harmonia verbal. Dir que 'l vers lliure destrueix la bellesa poètica és mostrar intolerància contra l'art lliure. Els poetes que componen el vers lliure amb art, els qui l'ensopeguen, ens donen indiscutiblement una harmonia nova. El ritme no és determinat per la simetria, sinó per l'emoció o l'idea que ha d'integrar. Perxò's pot sostenir que 'l vers lliure depèn positivament de principis

filològics. Que els ritmes s'harmonitzin, variats i ondulosos, amb lo que se sent i es pensa, fins a produir-ne l'impressió durable: veus-aquí la sagrada llibertat del vers. Altres l'interpreten exclusivament com una encertada repartició de les síl·labes més o menys llargues, més o menys accentuades, que componen la frase. En la majoria de les llengües hi ha un accent molt sensible i de col·locació diferent en els mots de la frase, formant, per sí sol, una cadència, un ritme, fins un cant. En francès, l'accent tònic, invariablement marcat en l'última síl·laba del mot, excepte quan dita síl·laba és muda, no s' deixa quasi oir; i, no obstant, quan el francès parla, dóna un cant a la frase i la fa onejar, permetent aleshores advertir que hi ha, en el francès, síl·labes més llargues que les altres. Això és precisament lo que reclama una mètrica flexible com la del vers lliure.

El vers lliure no és esclau de la rima: l'empleja i l'abandona quan l'inspiració ho demana: se'n serveix pera donar musicalitat; l'atenua, l'endolceix, la converteix en assonància, quan li sembla més bell. Tot això coronat per la combinació de metres desiguals, regida sols pel precepte suprem de la *natura*.

Els conreadors del vers lliure han invocat amb certa raó el precedent de Lafontaine, meravellós *vers-lliurista* en mig de les trabes tradicionals. També han fet valer l'estètica de Verlaine, del mai prou alabat Verlaine, qui s' rebel·là contra la mesura habitual, obtenint una música més subtil amb els seus efectes rítmics, d'un encís incomparable. Que prou se'n donava compte, ens ho féu avinent en el seu *Art poétique*:

*«De la musique avant toute chose,
Et pour cela préfère l'Impair,
Plus vague et plus soluble dans l'air,
Sans rien en lui qui pèse ou qui pose.*

*.
Rien de plus cher que la chanson grise
Ou l'Indécis au Précis se joint.*

*.
Car nous voulons la nuance encor,
Pas la couleur, rien que la nuance!
Oh! la nuance, seule fiancée,
Le rêve au rêve et la flûte au cor!*

*.
Oh! qui dira les torts de la Rime?
Quel enfant sourd ou quel nègre fou
Nous a forgé ce bijou d'un sou
Qui sonne creux et faux sous la lime?»*

En Jules Laforgue i l'Arthur Rimbaud ¹, aqueixes dues víctimes de la guerra que 'ls filisteus fan a la poesia, s'haurien de preferir an en Stéphane Mallarmé, dimoni poetic i alhora 'l més gran corruptor líric que hagi existit en els temps moderns; car se tractava de dues ànimes sinceres en llurs manifestacions d'ironia, de rebel·lió i de tendresa. Hi ha tot un pou de sentiments dels més encisadors matiços, en llurs versos, inacabats com llur existència. Foren grans vençuts; llur glòria es verament *el sol dels morts*.

En Jules Laforgue ² fou encara un dels emmalal-

1) 1854-1891.

2) 1860-1887.

tits més representatius de l'ànima moderna. Cruel com un infant inconscient de la crueltat, prengué les armes fosques de la satira, boi envolcallant-se estrambòticament amb els nuvols del simbolisme. La raó incoherent el trasvalsà, el portà a les fronteres del cinisme. Allí reencarnà, amb una mena d'esoterica bogeria, les frisances hamletianes. I més d'una llàgrima, filla de la contemplació de l'infinit, eixida de l'últim replec del seu cor, espurnà en els seus ulls, i fins els enrogí.

Si esdevingué 'l mofeta de sí mateix i de l'univers, fou (esteu-ne segurs) per l'estimació que professava a l'un i a l'altre. El seu esperit dislocat tenia una aptitud extrafrancesa pera 'l conreu de les disquisicions metafísiques. La filosofia volejava amb les ales dels seus somnis sentimentals, no amb majestat ni amb gravitat, sinó cercant sustentacle en el detall domèstic, en el fet anecdòtic, pera resoldre-s en l'enuig, en el pessimisme ple de fel, del celebre vers:

«O que la vie est quotidienne !»

En Kant, en Schopenhauer, en Darwin i en Hartmann passen, en una successió d'imatges, per les seves estrofes. Però ¿quines eren la seva etica i la seva estetica? Una i altra 's basen sobre la metafísica de l'Inconscient den Hartmann i sobre les teories de l'evolució succeïnt a les del transformisme den Darwin. S'ha fet ja advertir que la seva filosofia converteix la noció de qualitat en noció de substancia. No 'n té prou amb dir que 'l principi de tot és inconscient, sinó que l'inconscient és l'essencia de tot, el principi actiu del

Cosmos. L'instint, pera ell, és lo essencial de l'ànima.

El seu modernisme se ns mostra com una conseqüència volguda d'aquesta teoria. Ell mateix diu: «*de par le principe d'évolution; du nouveau et indéfiniment du nouveau.*» D'aquí la seva condemnaió de regles i escoles, la seva guerra al *cliché*, fill de l'abús d'aquelles. Lo caduc s'elimina indefectiblement per obra de la selecció natural. «L'art no té altra missió — diu — que evitar la caiguda de l'ànima en l'abim de l'enuig.» Somniava en una mena de pragmatisme poetic. Per això va dir: «*Le rêve mieux teinté d'espérance est encore de l'action.*» En la propensió den Laforgue a escriure sols versos expressius, anc que hagi de recorre a neologismes i a extranyeses de llenguatge, se troba la manifestació extrinseca de la seva estetica. Com en Verlaine, conresà lo imprecís, si bé sense harmonia: el seu art va ser l'art de lo inacabat. El seu vers lliure fou mancat d'unitat organica: combinà 'ls alexandrins amb els endecassilabs i els octossilabs; assonantà; transmutà la cesura, i trencà, sovint, la frase al final del vers.

En Laforgue, amb tot i l'escepticisme de la seva ironia filosofica, era d'aqueixa pasta sentimental en que s'elabora l'inteligència negra del pessimisme: el seu pensament el deixava en una tristesa infinita, i la seva obra, per això mateix, resultà una meditació ironica sobre l'infinit. Ara bé: les flors més belles de la seva poesia, flors isolades tant mateix, floriren en el jardí de la seva ànima sensible. Amb tot i el seu esforç de dissimulació, un sentiment, en ell, dominava 'ls altres: la tendresa.

En Maeterlinck es, entre 'ls simbolistes, el qui millor ha poetisat el misteri; el qui n'ha fet sentir, si no

comprendre, tota la significació metafísica. La vida interior ha sigut penetrada per ell amb una llanterna nocturna, que extén l'ombra a l'entorn. Ningú com ell ha expressat l'inquietud de l'ànima pel fatalisme que pesa sobre d'ella; pocs com ell han fet tremolar de por, car és en veritat el poeta de la por, parent den Poe. La fa experimentar als esperits més refinats, com arribant a la seva essència trágica. Sa filosofia és limitada, certament; però té filosofia ben definida en el seu art, més que en els seus vagarosos assatjos. La desgracia, segons ell, és la mestressa del món, de la mateixa manera que la joia, pera l'autor pretenció del *Forse che si, forse che no*, és la més gran fecondadora de l'art. Amb el seu misticisme irreligiós, que enlairava la psicologia fins a l'esfera de lo metafísic, en Maeterlinck ens ha produït a consciència 'l drama de lo subconscient, de lo invisible i de lo inconegut en ses relacions misterioses amb l'infinit. Veus-aquí la seva vàlua: ens dramatisà 'l destí amb una nova emoció de transcendència humana.

Deixarem de banda 'l necrofil Rollinat; el tendre *amateur* de la boira, en Rodenbach *, els versos in-formes del qual no corresponien a la melodia emotiva que 'ls inspirava; en Montesquiou-Fezensac, l'esteticisme del qual no més té d'original l'imatge, sense una sensació de veritable poesia que la sustenti. Tampoc ens aturarem a parlar del simbolisme naturalista dels Pierre Quillard, dels Retté, amb tot i lo dignés d'estudi que són i la poca importancia que se 'ls ha donat,

*) 1855-1898.

quan la mereixen més que altres. En Moréas té massa reminiscències den Ronsard pera que, de les seves obres, pugui ferir-nos l'expressió d'aqueixa poesia encisadora de matïços moderns que li han atribuït aturdidament: és fluix.

Entre 'ls que, en ple simbolisme, han deixat cantar més refinadament el sentiment d'una poesia aristocràtica, cal citar en Samain ¹, l'autor d'*Aux flancs du vase*. Aquest poeta 's pot comparar als anglesos d'emoció més subtil i corprenedora, amb tot i el seu regust literari.

Den Verlaine ² és preciós pensar i parlar amb el respecte degut a la divinitat de la bellesa que enciua la seva obra. Seria una ofensa literària tractar d'encabir-lo en el marc estret del simbolisme: no pertany a cap escola. En Verlaine és ell mateix. A França, en Verjaine, és pera la poesia lo que en Watteau pera la pintura. Es, en els temps moderns, el poeta entre 'ls poetes. Té aqueix sublim candor sense 'l qual ni 'l mateix Goethe, l'immortal dignificador del *lied*, seria poeta. La mateixa inconsciència del seu cant subtil i delicat, de la seva emoció musical i exquisida, ens fa sentir el doble preu del seu art poètic, fill d'una naturalesa verament excepcional, en la que les millors flors del cor vénen a embellir tota una literatura. La seva ingenuïtat sentimental entra en lo més íntim de l'ànima, obrint-ne les portes més secretes, deixant enrera, i molt enrera, en Musset. Car l'emoció den Verlaine és fina, profunda i tant bellament experimentada, que

1) 1859-1900.

2) 1844-1896.

sembla contenir un doble fons d'emoció: se perllonga com un eco que duu l'ànima a lo més enllà de l'enllà. Fins en lo que sembla pueril, com

*«Ce faquin d'Arlequin combine
L'enlèvement de Colombine
Et pirouette quatre fois»*,

hi ha... (fixeu-vos en el rastre que deixa l'últim vers, meravella de senzillesa)... hi ha un sentit de misteri poètic que guarda un tresor de sensacions, semblant a l'aleteig de l'esperança que vola vers l'horitzó ignot i vers el cel que aquest besa. Lo més oposat troba en en Verlaine una graciosa harmonia: és sensual, violentament sensual, i alhora místic; encara que el seu misticisme no s'exposi amb la complicació espiritual que hauria calgut en un poeta modern. Creia que's podia esser pur tot i estimant el plaer, boi conresant-lo. Se tornà catòlic, però; més no hauria obtingut la glòria paradisiaca d'esser admirat, sense la delicadesa voluptuosa del seu verb, que té la melodia més fluïda que cap poeta francès hagi fet neixer del seu cor. La seva paraula tremola com el desig secret d'una verge que vol estimar l'Amor. Té un violí diví. Hi ha quelcom del parpelleig d'un primitiu en la seva visió decadent de les belleses de la vida. La seva perversitat és infantivola com les entremaliadures dels adolescents esclerits per l'aurora de la voluptat, aqueixa dignificació de l'instint. Cap poeta, com en Verlaine en la seva poesia, hauria pogut simbolitzar millor la llegenda del satir lleig i de la nimfa hermosa. En Verlaine *satiritza* adorablement.

No fou mai preciós com, a voltes, en Régner, que

ha passat per un dels directors del simbolisme francès. L'autor de les *Médailles d'argile* és poeta: no cal negar-ho; però la seva interpretació subtil de la natura i la seva suau melancolia no han conseguit aixecar la llosa de fredor que pesa sobre'l seu impuls poètic. S'especialitza en lo quelcom de grec que té: descriu amb un refinament plàstic que captiva l'imaginació dels delicats. Li manca flama.

En Verhaeren se'ns presenta com un temperament sintetitzador del caràcter essencial del país ont va néixer. Tota la Flandes passa pels seus versos. El seu simbolisme serveix de llaç d'identitat al seu panteïsmes, que és dels més significatius en la poesia moderna: fa sentir i quasi ovirar l'ànima diversa de la natura amb imatges i sonoritats que tenen quelcom d'epic. Expressió d'una sensibilitat robusta i malalta alhora, la poesia de Verhaeren s'ha produït amb un desequilibri d'emocions que la seva imaginació apocalíptica fa encara més incoherent. Entre'ls poetes moderns és indiscutiblement un dels més grans, per la seva força de visió i per l'amplitud amb que la desplega. L'autor de *Les Campagnes hallucinées* fa sovint l'efecte d'un malalt que està enfebrat i que se'n plau, com gaudint en la febre una extremada voluptat. És el poeta de l'alegria grave i capficada: la canta baladrejant; i sembla que hagi viscut durant molt temps en les ignies profundors de la terra i, a l'eixir-ne incendiats, avança decidit a abraonar barbrament el sol, amb la postura solemne dels seus *moines épiques*. Pinta la naturalesa d'una manera exuberant i realista, donant-li un aspecte il·lusori a la vegada, com si vegés, per sobre d'ella, vagar una fantasma.

Entre els representants més legítims de l'escola simbolista, entre els que han assolit d'una manera més plena el llur ideal poètic, s'ha de posar en primer lloc en Francis Vielé-Griffin. D'ell se pot dir que comunica l'emoció íntima de les coses amb una veritat que fa realment sentir l'ànima llur, el secret llur, amb tot el fons de bellesa que contenen per a l nostre sentiment. Té, a voltes, la gràcia escaient i l'esplendor amb el maridatge dels quals creà la seva obra mestra, *La Chevauchée d'Ieldis*:

*«Et quand, Soleil,
Dans tes rayons de lyre,
La cavalcade descendit,
Il n'est pas homme qui ne vendit
Son cœur, son âme et son espoir
Pour être des nôtres, ce soir.»*

Fresquívola, amb un somriure d'eterna joventut, ha extret el sentit simbòlic de la poesia popular i n'ha fet la meravella de les meravelles. Ens ha dut la nota més nova i quasi més commovedora que la poesia moderna ha pulsada, amb una varietat de ritmes la riquesa dels quals se sosté, sobre tot, per llur naturalitat folgada. Ens revela els misteris de lo que ens volta a cada pas, amb una percepció aguda i encisadora: és un dels que més bellesa oculta han endevinat; ens obre les portes d'una naturalesa que, boi tocant-la, ignoràvem, i ens la fa adorar.

El barbotejar en lo incoherent ha servit per a que en Francis Sammes ens digui lo patètic que vela lo ordinari i lo quotidià. És dels pocs poetes que senten

avui d'una manera personal, que fan sentir veridicament la poesia de lo que contemplem amb indiferencia, i, a voltes, fins la tendresa dels qui 'ns aimen. Es un bucolic modern; s'agenolla davant de lo senzill amb l'abandó del bagatge literari que una civilització quintaessenciada 'ns imposa, a despit del no-voler.

En Saint-Georges de Bouhélier, amb alguns amics, desitjosos de celebritat més que d'art, pretengueren crear una escola (el naturisme) pera proclamar una vegada més la *voluptat de viure*, el *retorn a la Natura*, i altres llocs comuns. L'escola ha fracassat; els deixebles també. Poc abans de morir, en Zola 'ls acullí amb dolçor i un xic ilusionat, no adonant-se de que la seva propia evolució social el duia molt més lluny d'aont volien anar ells.

Tal és, al nostre entendre, el balanç de la poesia francesa en els temps moderns. La seva actual desorientació sembla que hagi de tenir per conseqüència un esperit encara més humanitari, alhora realista i idealista. Tant se val: la Poesia es eterna.

No solament per l'art amb que en Guanyabéns ens transmet la poesia francesa en català, sinó per la significació literària d'ell mateix, cal, pera termenar aquest proleg, parlar de l'autor d'*Alades*, obra plena de frescal joventut.

Ha tingut, de primer antuvi, la bona pensada de traduir amb el més perfet eclecticisme; i aquesta honradesa revela un ample esperit i l'honora veritablement. Ens presenta poetes de totes les escoles, d'ahir i d'avui, amb igual respecte pera tots, convençut de que formen part tots ells de lo que s'ha convingut en nomenar *la Republica de les lletres*. Té raó.

En Guanyabéns, en la literatura catalana, és una personalitat molt representativa, per la naturalitat del seu sentiment i per la ponderació de la seva imaginació. Es senzill, sincer, clar i català. La seva ànime, candida com la de l'infant que sent fonament l'*emoció de les coses*, no s deixa seduir per cap enfarbalanament d'aqueixos amb que surt disfregada la bellesa pels que no la senten i que, per això mateix, plauen a la vulgaritat.

En Guanyabéns és sobre tot un poeta afirmatiu: afirma'l seu culte a la vida, a tot lo que neix, creix i floreix, a lo que dóna ànima propulsora a l'avenç, a tot lo noble que s'ha infantat, a tot lo alt que s'ha sentit, a la joia i al dolor, al desig i a l'esperança, que tantost

s'enardeixen i tantost defalleixen, però que no moren mai, en el curs sense terme del temps, renovant-se.

La poesia den Guanyabéns té la virtut de que, com més se llegeix i rellegeix, més bella i emocionant se troba. Això és degut a que el nostre poeta té l'ànima de l'infant de que hem parlat. Potser calgui, en efecte, mirar les coses, pera percebre-n la bellesa, amb el sentiment d'adoració de l'infant, sentiment que enclou un sentit d'eternitat.

L'esperit den Guanyabéns, amb tot i aqueixa robustesa afirmativa, té a voltes les vacilacions que l'home d'acció ignora en el llampegar del seu pensament. Dubta en mig del seu afirmar, i interroga de vegades, encara que discretament, sense condol, els misteris inexplicats de la vida i de la mort, de la terra i del cel, de la llum i de l'ombra; antinomies la bellesa de les quals conté una expressió del secret universal. En Guanyabéns, amb tot i la seva fe afirmativa de la patria, de l'amistat, de la llibertat i de lo infinit, exhibeix el dubte, com tots els qui reflexionen seriosament.

Però serva, en lo intim del seu cor ignorat, una creencia: la creencia en una eterna flama que fulgura sobre les humanes passions,

« més enllà de niçagues i de móns ».

Creu també en lo humà, i desitja que tot lo humà tingui, en el poeta, un accent de divinitat. Res entella's seus sentiments, que són naturals i, per això mateix, purs: fixeu-vos en els cants sentimentals que dedica al record, al temps passat, a l'anyorança i a

l'amistat, aqueixa fada, ara bona, ara dolenta, pera ell. Re li roba tant l'ànima com el cor lleial de l'amic: res tant sant pera ell. Lloat sia. Aima la tristesa i a voltes aima 'l plor. Perxò us diu:

«Se frueix tant, plorant!»

Es un poeta naturalista que us descriu amb una bellesa sense oripells lo que fereix la seva imaginació, tot lo essencial de la natura: cels, cims, afraus, serres, mars, sols i estrelles.

Aquí s'atura a la vora d'un riu, i s'hi encanta amb el cor i el seu verb; l'ample espai atrau la seva mirada i l'omple d'un desig infinit; la soletat li parla amb veu misteriosa; els arbres li fan confidencies que l'omplen d'emoció; les tempestats tenen quelcom d'humà, quelcom de fatidic i de conscient, i segueix amb els seus ulls de poeta 'ls nuvols en llur descapdellar i capdellar miraculós, sense fi. Les millors refilades dels aucells, ell les sent; el gemegar del vent, ell el diu; i es confon amb els elements naturals, sotsmès a la natura, pera infondre-ls vida, ànima i eternitat, amb la virtut de la seva paraula commoguda. ¿Vos recordeu d'*El Ball dels ceps*? ¿No palpita en ells l'existència subconscient, per dir-ho així, de la natura? ¿No es humà, alhora, aquell cant? La vida vegetal, per la força imaginativa den Guanyabéns, ¿nos'anima i no devé fantástica? Lo remarcable, en aquesta poesia, és la genesi que li ha donat forma, car evidentment ha sigut un espectacle natural lo que ferí 'ls ulls i per consegüent l'imaginació del poeta. Així, la seva inspiració és directa. El seu panteïsme tendeix a humanitzar la natura, i no a

espiritualitzar-la tant sols, separant-se així de l'obra que han complert els místics de *l'heure présente*.

En l'amor a Catalunya posa en Guanyabéns tot el foc de la seva paraula i l'energia masclé de la seva ànima. Es, el seu, un patriotisme que no té res de patrioteria, serè, seriós, grave, ample i aspirant a una patria universal. Canta amb forta veu la seva aspiració vers la Catalunya de demà: aima la seva terra tot volent donar les mans als altres fills d'Iberia, sense pensar en diferenciacions irreductibles.

L'art lingüístic den Guanyabéns, en el vers, el col·loca en lloc preeminent entre 'ls poetes catalans. Les seves estrofes tenen l'harmonia verbal que tant admirem en els classics més conscienciosos. L'estructura denota un sentiment estètic del català, no artificial, sinó comprensiu del seu caracter *ètnic*: ell el dignifica, l'eleva i el fixa amb relleu indestructible. Es, perxò, marmori.

Ens plau seguir els replecs del seu pensament per la forma que 'ls dóna, tant robusta i cristallina en sa claredat. Desenrotlla l'idea o l'imatge poètica, no en un sol vers, sinó en versos diversos; però 'l conjunt de la poesia se 'ns presenta sempre com una acabada condensació: és lògica i es harmonia. Els ritmes, ben catalans, d'acord amb el nostre temperament, són variats i cadenciosos com els compassos que regulen les nostres dances populars. Flonjos i folgats, fan reluir més encara la bellesa de la rima, tota pura en en Guanyabéns: mai vos farà consonar una *o* oberta amb una *o* tancada; mai la figura tipogràfica dissentirà del sò natural. En aquest punt la literatura catalana li deü immensament: ningú com en Guanyabéns ha lluitat

amb l'exemple contra la tendència o, millor dit, contra el delictes de lesa-llengua dels qui torturen les paraules sacrificant o inventant diftongs.

No's pot afegir res més que parli tant en honor de la seva honradesa poètica.

J. PÈREZ - JORBA

París, 3 de Març de 1910.

L'ABELLA

(A la memoria de Henri-Charles Read)

Quan, a la primavera, contenta i confiada*
l'abella surt del rusc, prenent enlaire 'l vol,
tot l'invita i li riu en sa ruta embaumada.
Obre 'l roser silvestre, breçat pel ventijol,
ses flors; la campaneta dels prats, gira amb tendresa
cap a l'esguard del jorn son palid front placent.
D'un lliri blanc, l'abella, s'encanta en la puresa,
i envers ell va, atiada per son desig ardent.

Ès una flor, pera ella, un cel de delitances.
Defallint encisada, sadolla de gaubances,
surt del fons de cent calzes coberta de pois d'or.
Se sent del pes, més vola, que encara li va 'l cor.
Allà baix hi hà una rosa que s'obre i la convida.
En tant que en aquell sí perfumat tot ho oblida,

* A fi d'evitar que, per lo freqüents que són encara les vacilacions en materia de diftongació, pugui alterar-se en la lectura la mida dels versos, vaig indicant, de conformitat amb la meua manera d'entendre aqueixa part de la nostra prosodia, tota separació intervocalica, sia 'l que 's vulga 'l lloc de la dicció que ocupi; pera lo qual me serveixo de la dièresi, que coloco sempre sobre la vocal tonicament dominant. — EL TRADUCTOR.

s'és amagat el sol. Empès per fort mestral,
menaça aquells endrets, d'aprop, un temporal.
El tro ja ha retrunyit. Més, en sa tasca ardenta,
l'abella no sent res ni res veu, l'imprudenta!
Pels esbarzers, per tot, cau l'aigua a doll. Què fer?
Tornar-se'n an el rusc, ara ja no pot ser.
La rosa, fragil flor, per l'huracà malmesa,
tanca per sempre més son calze perfumat:
la rosa és una tomba, i l'abella, sorpresa,
en una última flaire, ubriäga, ha expirat.

De quants destins pot ser, la seva mort, imatge!
¡Que esperançats artistes, de nom desconegut,
que, havent partit en jorn sens ni senyal d'oratge,
dels camps que recorrien retornar no han pogut!
Sagrada ubriäguesa vibrava en llur coratge:
oïnt sols els desigs, sens teme' l temporal,
els duia arreu la fe del temps primaveral.
Quin gloriös retorn l'avení 'ls assegura!
Davant dels mil tresors que descobreix llur zel
l'amor diví de l'art els guia i els atura:
avui tot és florit, demà serà tot mel.
Cap al rusc immortal ja estaven de tornada;
un vent del cel bufava com pera fê-ls alçar.
Voltats d'olors, la Mort els trenca la volada:
carregats com l'abella, fi, com ella, han trobada
sobre 'l tresor daurat que no han pogut salvar.

L. ACKERMANN

VALS PAUSAT

La Verge fila, per l'Abril,
un fil sedós, un lleuger fil;
i, els brins que 'n perd, desde l'aubada
reben del sol la llum daurada...
Rodeu, volteu altra vegada,
fils lleugers que enciseu el cor!
És el dolç vals dels cabells d'or.

Valsa, jovent; canta sens pena.
L'aucell blau qui la dança mena,
traient el cap fora del niu,
— Sempre Abril serà jove, — diu.

Els amors nuus, fent el cap viu
pera atrapar els fils d'or sedosos,
volen a colles, revoltosos:
és pera fê-n subtils filats
aont els cors, empresonats,
de ser fidels són temerosos!...

Volteu lleugers, lligams del cor!
És la dansa dels cabells d'or.

...Però ve 'l vespre amb sa tristesa.
Un rossinyol canta, amb tendresa,
que 'ls brots per sempre floriran.
La neu dels cims, doll de puresa,
diu que 'ls hiverns, palids, vindran,
i el cor i el front emblanquiran...
Volteu, fils d'or, aneu voltant.

És nit de vent: Abril tremola.
Lluny, d'un rellotge 'l sò rodola.
I l'estiu? La tardor ja 'l fola!...
I del rellotge un cant rosola
que, com les fulles mou el vent,
les hores posa en moviment.
També, a son torn, la veu replica
d'un fals cucut... freda musica
que an els més forts glaça les sangs!
Canta amb veu ritmica i pausada:
li fa 'l rellotge la tornada.
És el vals trist de la nevada,
és la dansa dels cabells blancs.

JEAN AICARD

LES FLORS ESPERADES

Som a l'hivern. Tremoles. Cel palid, indecis.

—Sortim: el fred m'alegra, —tu m dius. Ses tintes fortes
fent destacà en l'espai, l'heura de branques tortes
vessa un xic de verdor per l'angle del mur gris.

Els rossinyols, mig balbs, volen rasant les portes
(cantaires que la neu ha sorprès d'improvís!),
i la flaire suau de les violetes mortes
sembla encara surar sus l'herbei malaltiç.

Potser val més no moure-ns: ¡quin goig major que 'l d'ara
d'està aquí sols, en tant que 'l gebre 'ns-e separa
del món, guarnits els vidres amb blanc brodat subtil,

esperant, descurosos dels homes i les coses,
que, un cop desfet el glaç pels focs del temps gentil,
se vegi ja 'l jardí, cobert de noves roses!

PAUL ARÈNE

A UNA BOSSA

De dits bufons obra bufona,
xarxa gentil de seda i or,
molt més bonica perquè al cor
te fa arribar la mà que 't dóna:
no tinguis por (ma fe t'ho abona):
mai tancaràs vulgar tresor.

L'or, dels rimaires és contrari;
més, ni que 'l meu ja fes gavell,
t'embrutaria gens amb ell.
Tindras destí menys secundari,
i serviras de reliquiari
pera 'l meu cor i el meu cervell.

Jo 't compliré, penyora aimada,
dels versos meus més perfumats,
d'aquells amics tant estimats
que preservem de tota ullada
perquè en llurs plec's tenen estada
goigs i tristeses que hem passats.

I quan l'edat, tancant alhora
les fonts de plè i de pena greu,
deixi afeblir com flama breu
mon esperit, del cos mig fòra,
trobaré, oh bossa, a darrera hora,
dins tu, l'estalvi del cor meu.

ÉMILE AUGIER

ELS JARDINS

Quan devegades l'ànima va en extasi volant,
reveig, en somni dolç que causa ensems espant,
rublerts d'ombra i silenci i exuberants brancades,
els jardins freqüentats abans per mes aimades.
Més ai! allà ont jo veia cada any flori 'ls rosers
avui tot ho cobreixen tant sols els esbarzers;
dels gerros blancs, de marbre, no més queden ruïnes;
el rossinyol no alegra les seculars alsines;
les nimfes de Coustou, i els silvans, i el déu Pan,
llavors voltats de flors, ja d'heura 's van tapant;
ara 'l vulpí i el gram, tota herba ans arrencada,
pels caminals avancen com invasora onada;
en les amples catifes de perfumat alè,
ont sa claror vessava la lluna en el seu ple,
pedreries sens nombre fent-hi brillà enciseres,
hi brollen lliurement punyentes romagueres;
l'aigua dels sortidors, de somriure esmortit,
de molsa i de nenufres s'és transformada en llit;
a l'estany, ont un món horrible formigueja,

ja, la gentil libelula, volant no zumzumeja ;
sota una capa d'iris, el rostoll ja ni 's veu ;
les englantines pengen, tapant els murs arreu ;
el grevol, l'ombra trista, les aigües estancades,
han pres els llocs ont veia dormir mes estimades ;
l'atapaït brancatge, d'aspecte tenebrós,
no 'm deixa veure 'l cel, pera elles tant hermós ;
i, en llocs que plens d'encisos havien deixat elles,
les tortores entonen llurs tristes cantarelles.

THÉODORE DE BANVILLE

MIQUEL-ANGEL

Que és trist el rostre teu ! el teu front que amagrit !
oh tu que dels grans genis seguies la drecera !
El plor mai ha mullat ta figura severa ;
com del Dant, mai de tu cap riälla ha sortit.

Ah ! De llet massa forta la Musa t'ha nodrit :
l'art fou ton sol amor, prengué ta vida entera :
seixanta anys vares corre' una triple carrera
sens descansar ton cor sobre un cor entendrit.

Infeliç Buonarotti ! Ta sola complasença
fou la de dotà 'l marbre d'una grandesa immensa
i, poderós com Déu, com ell dur l'hom rendit :

i, vell lleó cansat, en ta hora darrera,
sota tes blanques crins, que encara 'l món venera,
morires ple de gloria, més d'amargor transit.

AUGUSTE BARBIER

ELS VELLS

Jo venero 'ls vellets, desferres del passat ;
aimo llurs fronts nevosos, ont l'història ha traçat
 en amples solcs més d'una gesta ;
i llur paraula lenta, i aquell mirá indulgent
amb el qual els més febles van seguint el jovent
 que amb nicies bromes els molesta.

Assota un emparrat, seguts a un reconet,
he vist quatre vellets bevent d'un vi claret
 allunyador de la tristesa ;
i cada un d'ells parlava dels seus amors antics,
i cada un retrobava, deixant anys i fatics,
 al fons del got la juvenesa.

No gaire lluny d'allí, prop d'ells, uns quants minyons
cantaven a grans crits les ciniques cançons
 que foragiten l'ignocència ;
i, al veure alçar-se 'ls gots en tremolosos dits,
reien dels vells, dels quals els cabells emblanquits
 els perdonaven l'insolència !

¿Tant hem degenerat, tant baixos hem caigut,
que no 's pugui dà un pas sens veure-s detingut
 (plaga a ciutat i a fòra extesa!)
per un noi sens pudor, per un vell insultat?
¿Què hem d'esperar d'un poble ont ja no és respectat
 ni 'l rang sagrat de la vellesa?

JULES BARBIER

LA CARTA

Dolçament.

Mentres t'escric, la llantia espia,
marca 'l rellotge un trist va-i-vé:
se 'm tancaran els ulls, ma aimia,
i amb tu i amb mi somniaré.

La llantia es dolça i jo deliro:
sento tant sols ta veu, ta veu...
Dic el teu nom, i els dits me miro,
i ta carícia 'l cor hi veu.

D'adés conservo encara dolcesa;
tos sanglots l'aire no s'enduu;
mig somniant, no sé amb certesa
si 'l qui t'escric soc jo o ets tu.

HENRI BARBUSSE

ADÉU, MA INFANTESA, ADÉU!...

Adéu, oh ma infantesa! Adéu!... Vaig a la vida.

Ja 'ns reveurem després de l'espantós viatge,
quan, ànimes i llibres tancats, s'haurà esvanida,
amb nostres anys més blancs, tota bonica imatge...
Potser no 'ns quedarà ja res per explicar-nos!
Seras, oh ma infantesa, com vella servidora
que ja no 'ns pot breçar ni sab amanyagar-nos,
i, ple jo de la teva tristor vigiladora,
de mi rebrà, el misteri dels mots, la sepultura.

Adéu... Arribarem de nou an el vilatge,
entrada ja la nit qui 'l jorn de festa augura...
i mullarà, la pluja, l'inoblidat paisatge...
i ocuparan llurs cambres els fatigats pagesos...
i en els mateixos llocs els horts tindran estada...
Serà una nit d'hivern plena d'estels encesos,
amb la mateixa via, igual i perfumada...
i branques que silencis sobtats deixen anar...

les dònnes que amb un llum se veuen traspasar...
 els goços llargs i sècs que jeuen a la sorra...
 dels grans rododendrons, en l'espessó, el brugir...
 algun polsim d'amor que 'ns darà goig cullir,
 i, a taula, el bon record de lo que 'l temps no esborra...
 Ens reveurem el vespre d'una tranquila aubada:
 els blancs estels del camp vindran a la vetllada
 i assobre 'ls teus genolls en plors esclataré.

.
 I sentirem el vent dormint-se per l'arbreda...
 Llavors miraré trist mes mans a la callada
 claror que copsarà, com ans, el pampol verd...
 I, quan ja la finestra cedeixi a la ventada,
 escoltarem la fressa dels trens, que al lluny se perd...
 i encara al cel la lluna no haurà reprès volada.
 Dolça infantesa meva! Quan t'hagi retrobada
 serà com si, a la vida, jamai hagués sofert...
 Jamai? És cert, això? ¡Nosaltres no hem plorat
 ni mai sofert? Què has dit?... Oh! torna-hi, vella ami-
 i vinga l'hermós vespre de mi tant desitjat, [ga,
 i l'hora de besar-nos els llavis prompte siga...
 Vinguda aquella nit, i que 'n sabré de coses!...
 Jo ja no 'm queixaré de que no tinguis roses...
 I el goig de la falena morint-se, comprendrem...

Després, poc a poquet, el llum apagarem.

HENRY BATAILLE

DON JUAN A L'INFERN

Quan va baixar don Juan vers l'ona tenebrosa,
tantost hagué donat son obol a Caró,
un mendicant obscur, d'ullada esgarrifosa,
va prendre 'ls rems amb braç ferreny i venjadò.

Mostrant llurs pits caiguts, llurs robes entreobertes,
de dones un sens fi, llurs cossos retorcent,
seguint com un ramat de víctimes ofertes
per sota 'l negre cel, mugien foscament.

Sganarelle, riënt, sos guanyys li reclamava,
alhora que don Luis, tot tremolant-li 'l dit,
a tots els morts errants per aquells volts, mostrava
lo fill qui son blanc front va profanà atrevit.

Trement sota 'l seu dol, la casta i magra Elvira,
aprop del fals espòs qui son amant va ser,
semblava reclamar tant sols una guspira
del saborós somrís del jurament primer.

Un homenaç de pedra, dret dintre sa armadura,
la mà en el governall, guiava 'l tetric bot.
Més l'heroe, com distret, en indolent postura,
tranquil mirava 'l solc, despreciant-ho tot.

CHARLES BAUDELAIRE

RETORN A ITACA

Ens és bonic, reveure 'l petit port d'Itaca,
a tots els viatgers que un mal obscur ataca
i l'ànima dels quals s'entrega al llanguiment.
Perquè hem sentit al cor pujar-nos novament
els vigorosos suc's de la naturalesa
quan, mantenint el zèfir la nostra vela extesa
i fent arribà al cel llur cant els mariners,
en el port d'Odisseu havem entrat lleugers.
Visions i correries ens han restat com foses
sentint l'etern rajar de les fonts remoroses,
davant de les ramades de bous que, amb pas tardà,
per les aspres drecerès els codols fan rodà.
Calmosos, els pagesos les vinyes traspasaven
plegant, i les teulades, fumoses, encreuaven
llurs indecises línies, en tebia quèietut,
mentre 'ls divins porquers s'havien assegut,
la mà aguantant la barba i a terra la mirada,
d'un solitari estable sota l'humil porxada.
Oblit de tot desig vora l'ona dorment!

El gran repòs humà baixava lentament
sobre les nostres ànimes, pels dubtes tant malmeses,
i pels camins les ombres vegerem prompte exteses.

Poetes ignorats, i quasi inconsciènts,
que canteu sense escriure, que viviu insabents
dels grans pesars d'escrupol que fan rendir l'artista:
nosaltres, darrers fills d'una edat pessimista,
de retornà a vosaltres estem necessitats!
De la frase tant sols obrers enamorats,
més folls que 'ls nois perduts de les alarbes faules,
el cant encisador després de les paraules
els esbatecs dels cors no 'ns deixa ja senti.
Apartats del soroll, i lluny del gran camí
ont s'han batut els nostres germans per un xic d'ombra,
brecem el nostre enuig amb músiques del nombre,
i els nostres jorns passem, quan més cal treballar,
pensant en les raons que 'ns farien obrar.
La gent no sent ja avui nostra veu trista i tendra,
ni 'ns esforcem nosaltres per' fer-l'hi oï i comprendre:
no són nostres dolors ja 'ls seus; no van ensems
les nostres dues veus, a l'igual que altre temps.
Ah! No 'ns duu res de bo que l'home s'estudii:
la ciencia és poc segura, i, volent ell que 'l guii,
l'aïlla dels combats i no 'l pot aguerir,
i estem patint d'un mal difícil de guarir.
Aedes! fèu que una ànima tinguem que, primitiva,
rublerta de candor, sia eternal captiva
de belleses ingenues i d'amples sentiments

i que del fosc teixit de sos doblats intents
es deslliuri i retrobi, a la lluita propera,
l'unitat en l'amor com en l'aversi6 fera ;
una ànima ben forta, que pugui sens neguit
veure venir de nou les ombres de la nit ;
una ànima que parli a les altres encara !
Perquè aquest j6c de mots amb que 'ns distraiem ara,
nostre ofici d'artista, és miserable i va,
i en la calma que us d6na vostre instint sobrehumà
natura ha obrat millor que 'l nostre llarg suplici.
Més vera es una llagrima d'Ulisses que 'l desfici
del nostre pl6 ; i la pena que 'ls versos han costat,
els símbols que 'ns acuden, de fons enrevessat,
i nostres magicians de palida figura...
de les verges fenicies no valen l'hermosura,
ni 'l riure amb que a pilota jugaven al canyar.
Vells que prop dels breçols ens-e sembleu estar,
senzills cantaires, dolços com vent que s'apaivaga :
quan cridem que la vida 'l vení al món no paga,
i que un horrible pes el cor ens té oprimít,
f6u que 'l culte a la llar retorni al nostre pit.
L'home que sab lluitar pel seu bocí de terra
no viu, com fem nosaltres, amb sí mateix en guerra :
estima l'existencia i es queixa de la mort.
Nosaltres, aviät (sempre 'l cervell més fort
en que sigui lo extrany la novetat cercada),
ens trobarem sens patria i amb la llar apagada.
Cosmopolita l'ànima, l'esperit inconstant,
divaguem. Oh ! porteu-nos, tant sols sia un instant,

pera servir-ne sempre la rustega olò amiga,
la vostra religió de la família antiga,
tant plena de grandesa i de simplicitat;
de l'antiga família ont nasqué la Ciutat!
Conteu els goigs als quals l'Aqueu s'entrega lliure,
els seus àpats comuns i la dolçor de viure
entre 'ls seus pares vells i els fills agenollats,
la santedat del llit ont dormen els casats,
i, davant son altar, l'esposa vergonyosa.
Petita Itaca, al sí de la mar sorollosa,
port de salut, abric dels tristos viatgers:
el teu aede 'ns parla, i restem presoners
del ressò de sa veu, divinalment terrestre,
com en Manfred, perdut en el silenci alpestre,
cansat d'imploracions a un cel indiferent
i a punt ja d'entregar-se al vertic del torrent,
s'aparta, horroritzat, de les afraus opaques
a l'oí 'ls sons llunyans del vell Ranz de les Vaques.

ANDRÉ BELLESORT

LES AVIES

Quan Juliol fineix, tothom és a les terres.
Ja desde molt abans, planant damunt les serres,
uns nuvolots negrosos voltaven per ponent
aconsellant amb temps an el pagès prudent.
Doncs, au, cap a segar!... i a veremà, al darrera!
Relluen ja les falç: la sitja ja s'espera.
I els camperols, riënt amb l'aua, tots plegats
se'n van cap a la festa munifica dels blats.
Durant aquest trasvals, al poble, les velletes,
a fòra de les cases s'estan totes soletes
prenent el sol, calmoses, la barba en tremolò,
juntant ambdues mans a sobre del bastó:
l'esquerp treball del camp les va deixà encorbades.
Amb mocadó espatller d'imatges virolades,
faldilles de fustany i el cap cofat de blanc,
allí passen les hores, segudes en un banc,
potser sens pensar res, sens dir ni un mot, ditxoses,
tot adreçant un mistic somriure, carinyoses,
al sol, qui inonda d'or el ronec campanar

i els blats que, ja madurs, els nois van a segar.
És l'estació amiga de les pobretes velles.
Ah! Ja no 'ls proven, ara, quan ve l'hivern, an elles,
les vetlles prop del foc. De l'avi porten dol,
i, quan ja s'és tant vell, un hom es queda sol:
la noia, al rentador; cap als vinyars el gendre...
I no hi ha més: és trist, però així s'ha de prendre.
Menys mal si devegades el sol no s'amagués.
Encara, abans, podien estar-se prop del breç.
El cor dels pobres avis, i sobre tot a fòra,
va poc a poc, i els plau sentir batent alhora
llur sang i el breçolet que gronxa 'ls sers novells.
Més els petits són grans, avui: aquests aucells,
als qui calia ajuda abans, ja han pres volada;
i per això an els vells, infants altra vegada,
no 'ls resta ni aquest jòc, que 'ls complavia tant.

Encara 'l torn podrien, amb pena, anar rodant;
però llurs febles ulls ja avui el temps entela,
i els dits estan, també, cansats de filar tela;
perquè, amb aqueixes mans que 's van descolorint,
en el tristíssim cas s'han vist massa sovint
d'amortallà 'l cos fred dels sers aimats, ploroses,
amb lli retort per elles, sortit de llurs filoses!

Amb tot, ni la pobresa de sempre, ni la mort
del bestiär, ni 'l fill quintat amb mala sort,
ni l'urpa de la fam quan l'any no ha dut cullita,
soferta sens llançar la queixa més petita;

ni 'l no saber què fa la filla allà a ciutat,
ni 'ls mil torments que omplenen el cor apesarat
de les pobretes avies, que amb llagrimes sinceres
somiquen d'amagat; ni 'l llamp cremant garberes,
ni tot allò que encara remou antics records
quan entren a l'església o a la mansió dels morts,
ont en sortint d'estudi va a correr la mainada
i ont entre l'herba espessa s'ovira, mig tapada,
més d'una creu de fusta que 'ls ulls els fa espurná;
res ha torbat llur cor heroic i cristià.

I, ja tant velles, ara que l'ànima reposa,
no sembla que, a l'estiu, desitgin altra cosa
que asseure-s, quan el sol a terra bat roënt,
en algun banc que saben ben a cobert del vent,
i, en extasi serè, restar contemplatives
mirant els anecs correr, cridant, a comitives;
veient anà 'ls cavalls envers l'abeuradò,
i oïnt les rentadores com canten llur cançó.
Un gai somrís de nen, del rostre 'ls irradia:
candor i benestar traspuen: no 's diria
sinó que no recorden lo que 'l passat enclou
i que ho perdonen tot, trobant que ja és bé prou
per' elles, al venir la fi de llurs jornades,
les penes d'altre temps essent ben acabades
i per' donar-se goig després de tants condòls,
el sol, el vell amic dels pobres camperols.

AN ELS NENS PETITS

Infants d'un jorn, recent-nascuts,
de nas petit, llavis menuts,
bufona boca sols mig closa,
que tremolant
mostreu semblant
de rosa ;

infants d'un jorn, que ara arribeu :
pel goig que al nostre niu porteu,
mentres vetllem vostra dormida
vos benehim
i us oferim
la vida.

Pels vostres ulls esparverats
que 'l blanc abric manté amagats,
pels vostres plors, pel riure vostre,
per lo que, en fi,
per millor dî,
ja és nostre ;

que de tothom, grans i petits,
sigueu besats i benehits,
gais rossinyols, verdums xamosos.
¡Que enamorats
teniu lligats
gustosos!

Quan, al breçol, ben calentons,
aneu dormint-vos, pobriçons,
i bellugar-se ningú gosa,
se sent baixet:
«Dorm, petitet;
reposa».

De l'angel guardià és la veu:
dormiu, dormiu; cap mal temeu:
ses ales, lliures d'impureses,
com blanc llençol
sobre 'l breçol
ha exteses.

Infants d'un jorn, recent-nascuts:
a dalt del cel, d'ont sou vinguts,
un lleu fil d'or vos lliga encara:
és el fil d'or
d'ont penja 'l cor
sens tara.

Sou, per' la casa, oh recent-nats,

lo que ve a ser la flor pe' 'ls prats,
lo que pe' 'l cel l'estrella blanca,
 lo que un bocí
 per' 'quell a qui
 tot manca.

Més... oh dissort!... teniu, infants,
lo que 'ls estels més rutilants
no han tingut mai, ni entre llurs gales
 les flors: teniu...
 (ai! no fugiu!)...
 tots ales!

ALPHONSE DAUDET

CAP AL NORT

Si bé a través de boires, per sota un impassible
cel de color de plom, ombriu, malhumorat,
janai en les tenebres ningú ·l camí ha trobat
del glaciàl terror del Pol inaccessible;

al menys, aquells que han mort o trobaran llur fi
veient segú l triòm f amb ulls de fe sincera,
hauran fruit l'orgull de ditxa passatgera,
florida d'esperança que res podrà marcí.

Més tu, que enganyat fores per ilusions febroses
d'aimà i de sê estimat, sabs prou lo infructuöses
que són aqueixes bregues ont l'home cau rendit;

i, d'allavors, ton cor tremola d'ironia,
i fred veus com s'estimben els que engegats fan via
pel caire de l'abim que encara t té engolit.

ANDRÉ FONTAINAS

BALADA

Aquella noia és morta, és morta d'estimar.
Cap al fossar l'han duta, l'han duta al clarejar.
L'han enterrada sola, sola en sent al fossar.
L'han enterrada sola, sola dintre 'l bagul...
Contents avall tornaven, tornaven sent ja clar.
«Un cop cad'ú,—cantaven, cantaven al tornar. —
Aquella noia és morta, és morta d'estimar.»
Com cada jorn, se 'ls veia, se 'ls veia als camps anar...

PAUL FORT

ÀNIMES FOSQUES

Tot, en la sempre igual Natura,
devé miracle pe' 'ls infants:
l'ànima llur, al neixe', obscura
s'obre entre ensomnis radiänts.

Llur bell esguard la llum del dia
ple de sorpresa fa brillar:
ja lo ilusori va a excitar,
tota incipient, llur energia.

Per oceà desconegut
llurs naus divines cabecegen.
Lo que se 'ls diu és temps perdut:
no és d'aquest món lo que ells envegen.

Llurs ulls purissims, admirats,
s'omplen d'encisos prodigiosos.
Oh! sí! Són angels gais, hermosos,
per l'Univers extraviäts!

Llur fresca testa, embadalida,
mentres pensem va somniänt:
entre sorpreses revolant,
fan la troballa de la vida.

ANATOLE FRANCE

TRISTESA

L'Abril fa 'l seu retorn,
i la primera rosa
somriu, mig boca-closa,
an el primer bell jorn;
la terra, venturosa,
esclata i s'espandeix :
tot aïna, tot fruëix.

Ai! Jo tinc sempre al cor una tristò espantosa!

Els bevedors s'estan
sota la parra espessa
cantant i fent gran fressa,
l'amor i el vi exalçant;
la música joiosa,
amb llur riure estrident,
jugant, s'emporta, el vent.

Ai! Jo tinc sempre al cor una tristò espantosa!

Va, amb blanc vestit folgat,

per sota la brancada,
la tendra enamorada,
del braç del seu aïmat ;
la lluna, afectuosa,
per entre 'ls branquillons,
argenta llurs petons.

Ai! Jo tinc sempre al cor una tristò espantosa!

Jo, ja, pera estimà,
ni home ni dòna trobo ;
a mi mateix em sobro ;
no aimo ni 'l meu vell ca.
Que una mà pïetosa
cavi, sens mirar com,
una fossa sens nom.

Ai! Jo tinc sempre al cor una tristò espantosa!

THÉOPHILE GAUTIER

MINUET

Del minuët el sò entristit
desitjos muts m'ha deixondit
i el cor plora
d'oïr la veu que l'ha sobtat,
que ve de lluny, d'un temps passat,
i que plora.

Eixam de notes fugitiu
del blanc teclat, que, eixit del niu,
ja s'esborra,
sembla un pastell de temps antic
que cobra vida, riu un xic
i s'esborra.

¡Oh cants banyats d'ignorat plò,
pesars secrets, els de debò,
pudor tendre;
sanglots que surten ofegats

i que s'esmunyen impregnats
d'orgull tendre!

Ah, pobres cors!... ¡ Com els trinxeu
quan tant jolius vos en burleu
i tant tristos!

Minuëts quasi impercebuts,
sanglots lleugers, riures perduts,
petons tristos!

FERNAND GREGH

EL CAP-AL-TARD...

El cap-al-tard ha extès sa broma clara i blava,
morint com mot d'amor als llavis de l'estiu,
com el somris de viuda que, humit i ardent, retrata
l'ensomni de tendreses en que sa carn reviu.
Pacífica i llunyana, ja no diu res la vila;
en el jardí pensiu, de quictut redors,
discreta, l'aigua, encara va murmurant frescors
que 'l vent nocturn i tebi, sens força, despentina;
se sent, com fulla en sorra, faldilles que fressegen;
les vespes sobre 'l mur amb fosca veu brunzeixen;
les roses que dits tendres fa poc han esfullades
exhalen amorosa llur ànima de mel;
una auba extranya i palida s'ovira errant pel cel,
i ajunta, com cobrint-les d'indefinible vel,
amb l'afeblida llum les ombres estelades.

Els sols que han de venir, què 'm fan, a mi? ¿què 'm fan
or, geni, joventut qui l'home a aimar convida?
Deixeu-me dormí en somni durable i dolç d'infant
a qui una mà de dòna va 'l front amanyagant:
tanqueu... oh sí!... el balcó desde ont se veu la vida!

CHARLES GUÉRIN

LA FORTALESA

Si lliure i gran vols ser, basteix la fortalesa;
lluny de tothom i enlaire, basteix-la per' tu sol;
que, inexpugnable i verge, s'aixequi amb ardidesa,
fent-li un mur la montanya i la neu un llençol.

Fes-la sobre l'orgull dels cims vertiginosos,
per entre 'ls blaus camins de l'aliga i del llamp,
reïna de marbre blanc en cort d'abims paurosos,
lliri gentil de pedra florit sobre 'l rocam.

Tant alta cap a Déu, tant lluny de la fanguera,
tant alta i lluny, que 'ls homes, com a través d'un vel,
creguin veure en l'espai un raig de llum sobrera
i no sapiguen si és de la terra o del cel.

Aixeca allí l'asil de ton ànima pura;
i per' que sols hi tinguin els teus anhels ressò,
per' que no hi entrin mai l'elogi o la censura,
grava en son llindar blanc aquest nom magic: « Jo! ».

Després clou amb cent panys la porta al vent que passa!
Tanca 'ls teus quatre murs al quadruple horitzó,
i obre 'l sostre a l'espai, si és que t'ofega massa,
per' que l'alè del cel penetri en ta mansió.

I, en el lloc més secret de la mística estada,
de ferre i d'or faras, oh sacerdot novell,
l'altar desde ont celebri, ta voluntat sagrada,
tos gloriösos somnis, boi adorant-se en ell.

Canta! Que l'himne teu no 'l sent ningú? Què importa!
Canta per' tu: ton cor és l'eco de ton cor!
Els deserts, esbarjosos, faran ta veu més forta,
els deserts cantaran pera respondre a chor.

Canta del teu amor les castes meravelles,
canta pel sol plaer d'escoltar-te cantar,
canta per' l'infinit, canta per' les estrelles;
i als homes no demanis que 't vinguin a escoltar.

Sol! divinament sol! Els mals l'exil relleva:
és la llet de la força i el pa de la virtut;
és el vol ideäl del somni que s'eleva,
i el retrobat llindar del paradís perdut.

'Ta sola patria ets tu, tu sol ets ton emblema!
Canta per' ella i sia son goig el desig teu!
Canta! Al morir tindras la presumpció suprema
d'haver viscut ton ànima i haver sentit ton Déu!

EL LLIT

Tant si 'l cobreix la sarja com si 'l brocat l'enjoia,
ja trist com una tomba, ja niu que 'l goig combleix,
en ell ha nascut l'home, descansa en ell, s'hi uneix,
infant, espòs, vellet... velleta, dona o noia.

Ja talem amorós que exhala olors de toia,
ja funebre deposit que 'l negre dol vesteix,
allà comença tot, allà és ont tot fineix,
ont brilla 'l primer sol, ont s'extingeix la joia.

Humil, mig amagat, o armat de pabelló
que llu, triomfalment, daurats i vermelló;
tant si de cedre és fet com si és pi miserable;

ditxós qui dorm tranquil, sens greu de dany ni tort,
en el gran Llit dels pares, maciç i venerable,
ont tots els seus han nat, ont tots els seus han mort.

JOSÉ-MARÍA DE HEREDIA

PASSEIG

Rogenc baixava 'l sol; el vespre ja 'l seguia
per l'horitzó llunyà. Segut vora un torrent,
un vell, a qui de vida poc temps restar podia,
girava pensatiu sos ulls cap a ponent.

Pastor desde petit, nascut a la montanya,
quan era jove i pobre, sens lleis, lliure i ditxós,
a l'hora en que a atuir la llum l'ombra s'afanya,
el flaviöl pels boscos feia sonar joiós.

Avui, ja ric i vell, la consciència neta,
en l'honra de la llar posat tot son anhel,
ensens que 'ls seus ramats tornaven a la pleta,
poc cas fent de la terra, l'esguard fixava al cel.

Val tant com el vinent el dia que s'acaba.
Dessota aquell blau pur, el vell s'extasiä.
La mar, al davant seu, immensa 's dilatava :
així l'esper del just quan sent obrí 'l fossä.

Moment solemniäl! L'onada, el pla, la costa,
els vents... de llur soroll paraven tots el chor.
El vell mirava 'l sol que va cap a la posta;
el sol, tot amagant-se, mirava 'l vell que 's mor.

VICTOR HUGO

JO GUARNIRÉ ·LS TEUS BRAÇOS...

De bracelets tos braços guarniré,
en ton coll posaré
ric collar, i en tos llavis
els meus per' que de rebre mai acabis
els petons folls que t'hi faré
mentre, ubriac, t'alegraré
i els teus cabells coronaré
de les aclamacions que arrencaré
a grans trovaires que sé.
Després m'hauras de perdonar...
pobre de mi!... el voler cantar,
sense ser prou per' tant geganta empresa,
el perfum de ta gracia i ta bellesa.

GUSTAVE KAHN

LIEDS

Jo no sé pas ont va la fulla morta,
que dança i roda quan el vent
se l'emporta
bojament;
més mos ulls no la deixen ni un moment.

Jo no sabia pas dî
qui és que una flor rebregada ha llençat
an el camí;
més prompte cullir-la he pensat
i a fê-ho m'he abaixat.

Jo no la conec pas, la que en el seu jardí
canta, burleta, amb notes d'or;
i, amb tot, veus-em-aquí
que la tristesa 'm fa morî,
sempre amb la pena al cor.

Jo sols vull que 'm donis un xic de dolçor,

que aixís, aimada, remei puc trobar;
jo sols vull que 'm donis un xic de dolçor,
i aixís el meu dolor
veuré minvar.

De terra de roses retorno adés,
i espines clavades la mà sols ne duu;
del país dels somnis retorno adés:
jo no crec en res més
que en tu.

Breça-m com germana, i amb ta cançó
tornarà, ben-aimada, la vida
que 'm roba aquest corc ferint de traidó:
jo sols vull que 'm donis un xic de dolçò
i de mentida.

TRISTAN KLINGSOR

SACRA FAMES

La mar s'extén immensa i es gronxa endormiscada:
s'aplanen ses onades en un suprem desmai.
De quïetut omplena, la nit, com encisada,
l'horror meravellós de l'aigua i de l'espai.

Ambdós abims ne fan sois un, sense fondaria,
d'acongoixada pau i d'enlluërnament:
altà i sepulcre ensems, sublim i ombriuua amplaria
ont a milions hi ha ulls que miren fixament.

Aixís el cel magnífic, les aigües venerables,
reposen en la llum, rublerts de majestat,
com si 'ls vivents, per' ells breus atoms miserables,
llur són misteriös no haguessin mai torbat.

Amb tot, sentint com creix la fam que l'agullona,
el Vagamon sinistre del gran desert mari
va i ve i s'entorna, i flaira la soletat de l'ona,
i, d'avorrit, frisós ses barres fa cruixí.

Per' ell, ni 'ls Trés-Reis ornen l'immensa volta blava,
ni hei llu l'hermós Triàngle, ni l'Escorpi ostentós,
que al fons de l'infinit sa cua de foc clava;
ni l'Ossa, que s'extén pel Nort esplendorós.

No sab sinó la carn que endavallar somnia;
i, no escoltant re més que 'l seu desig cruënt,
els gruixos tenebrosos de l'aigua, en sa follia,
amb ulls mig entelats sondeja lentament.

Més tot és buid i mut. Re sent enlloc, re sura
per sobre l'ampla mar. Res veu, ni viu ni mort.
I, las i cec restant, sa massa, de pell dura,
decanta per' dormir, no esperançant conort.

{mens.

Oh monstre! Entre nosaltres són reis, també, els abdo-
Ta fam no és més horrible que la que amb l'home 's bat!
No 't desconsolis, creu-me: demà menjaras homens:
així mateix, d'ells, tu, demà seras menjat.

Llarga occisió llegítima devé, la Fam sagrada,
de des les fondes ombres als astres resplendents;
i l'home i el tauró, que lluiten en l'onada,
al teu davant, oh Mort, tots dos són ignocents.

LECONTE DE LISLE

LLIBERTAT

I

Prou infinibles nits de neu i pedregada!
Sol, fes fugir la nuvolada
que duu sols ombra i plòs!
Cal que alegri, ta llum, nostres camps, com aquelles
aurores gaiament vermelles
que 'ns diuen: — Prou repòs! —
Cal, pera decidir la terra pesarosa,
l'explosió latent, silenciosa,
de fulles i de flòs!

II

D'un cel sense blavors la glaciäl tristesa,
dels jorns nocturns la palidesa,
l'Univers han cansat.
L'ensopiment és carcer; l'inercia, nafra viva.

Bella esperança, ta mà activa
tots els cors ha tocat.
De llum vessant joiosa, ja ve la primavera:
negra hivernada, fes-te enrerar!
inacció, ja has finat!

III

Tot lo que viu ocult, vol ensajar sa força.
La saba de la vella escorça
ja surt en branquillons.
Els blats curts, del tot verds, ja fan legió encisera,
i semblen tremolà en espera
del tresor de llur fons.
Les ales, de llur tomba fan estremir les portes!
Esclateu, crisalides mortes!
fèu pas als papellons!

IV

El temerós oreig, la branqueta novella,
l'anemona tot-just puncella,
atom, immensitat,
tot, tot s'ha conjurat contra la tirania;
i l'imperiösa harmonia
del conjunt revoltat,
de lo que 'ns vibra al cor reviscolant la flama,

amb son gran unisson t'aclama,
feconda llibertat!

V

La llibertat és l'aire, és l'espai, la creixença.
Pot enjunyir-se sa potència,
cansada contra 'l fort;
pot gelada mortalla empresonar ses ales;
es pot tirar sobre ses gales
el mantell de la mort...
Més... homes, no ploreu; no 't planyis pas, Natura:
sots l'enganyosa sepultura,
ella sols dorm, per sort!

VI

Veieu com torna a alçar-se quan l'hora és arribada?
Llum, diu mirant la nuvolada:
— Reventa! Ja pots fè! —
No 's vol que sigui flama? Doncs serà 'l tro que aterra.
Volcà, ella diu a la terra:
— Dels cims jo brollaré! —
Diu—Bufo—quan és brisa; —Camino—si és onada.
— Depressa: o bé aixampleu l'arcada,
o 'l pont jo trencaré!

ANDRÉ LEFÈVRE

CANÇÓ

He cercat trenta anys, germanes:
ont s'és amagat?
He rodat trenta anys, germanes,
i no l'he trobat.

He rodat trenta anys, germanes,
i ja no puc més.
Era a tot arreu, germanes,
i en lloc ja no és.

L'hora és trista, oh sí, germanes!
Passeu el portal.
També 'l vespre mor, germanes,
i el cor me fa mal...

Ja teniu setze anys, germanes.
Marxeu: sou al bo.
Veus-aquí 'l bordó, germanes,
i cerqueu com jo.

MAURICE MAETERLINCK

LES FINESTRES

Cansat de l'hospital, i de la bafarada
que les cortines blanques entela tot pujant
com fastigós incèns per la paret pelada
ont s'avorreix un Crist; amb pena 's va aixecant

el moribon, i, menys per confià escalfar-s'hi
que pera veure llum sobre les pedres, va
com pot a la finestra, i el sol, a l'arrimar-s'hi,
els pèls nevats i els òssos del pobre fa brillà;

i sa boca, sedenta de blau de cel, aixuta,
talment com ans corria pera assolí 'l tresor
d'una altra virginal, adalerada embruta
amb un llarg bés amarg els tebis vidres d'or.

Ubriagat, l'horror dels olis sants oblida,
rellotge, tós, tisanes, el llit tant odiat...
i prompte arriba 'l vespre i, a sa clarò enrogida,
l'ull del malalt ovira, a l'horitzó inflammat,

galeres d'or, que ostenten dels cignes la bellesa,
dormint en riu de porpra i, entre perfums somorts,
breçant el llur esclat de rica gentilesa
en una dolça calma rublerta de records.

Aixís fugint de l'home de consciència dura
que en font de sa gaubança transforma 'ls apetits
i vol que també mengi d'aqueixa podridura
la seva pobre dòna criant els seus petits;

m'arrapo a les finestres que veig més soleiades
donant també a la vida l'espalla, i, benehit,
en el llur vidre, ungit per eternals rosades
que daura 'l cast i pur matí de l'Infinit,

me miro i em veig angel! i em moro, i m'esperona
(tant si aquell vidre és art com si és misticitat)
renaixer, tot portant mon somni com corona,
al cel anterior, ont llu lo Bell-innat!

Més ah! aquí baix ell mana: la seva fortalesa
me fa defalli, a voltes, fins en aqueix redòs,
i, el vomit que expeleix arreu la Bestiësa,
el nas em duu a tapar-me davant del blau hermós.

I bé! ¿no hi ha cap medi, oh Jo, que planys exhales,
d'esbocinà 'l cristall pel monstre maltractat
i de fugir ben lluny, sens plomes a les ales,
— corrent perill de caure durant l'eternitat?

STÉPHANE MALLARMÉ

EL VESTIT

A dins d'estreta golfa que reb migrada llum,
marit i muller criden renyint, com de costum.
Fins ara ell ha covat el vi d'anit passada,
i ha despertat brutal, morrut, amb la mirada
curulla de menaces, el gest emmurriät,
quan ja, l'honrat obrer, content té 'l dinä al plat.
Sent gana, i, segons veu, la dòna ha oblidat l'hora.
« Com ha d'anar, la casa, si tot lo dia és föra!... »
(Així, de tal rodeig valent-se ignoblement,
la inculpa pera absoldre-s del seu comportament.)

— Què has fet? D'ont véns? Respon. Com has passat
[l'estona?

Redéu! quina companya, que sempre m'abandona!

— D'ont vinc? De cercar feina. Pensa que, mentres beus,
ningú duu pa... ni llenya per' desglaçà-ns els peus!

— Faig lo que 'm ve de gust!

— Igual faré desde ara.

— Vaig ont vui!

— Jo iré ont vegi que 'm fan més bona cara.

— Miserable!,—

I tantost brollen insults i crits
i tot lo que la fam inspira als cors agrits:

paraules repugnants junt amb ferides vives,
retrets de llur passat, les negres perspectives,
l'amarga recordança d'un benestà anyorat...

— Però... què tant soroll!... — diu ell tot d'un plegat. —

Vaja! s'ha d'acabar! Ja és massa, cada dia!

Ah, no! No 'n tinc pas ganes d'anà a la bogeria!...

I vaia un viure, el nostre! Per' xò, seguim aquí?

Fa fastic, està al món, quan un hi ha d'està així!

Ja res m'hi atrau, a casa! Oh, no! ¡Ja res m'agrada,

dins d'aquest pis ombriu, ont una sort malvada

tant temps m'ha fet patir! — La dona: — Ja t'he entès.

Molt bé: ens separarem. No se me'n dona res,

de rompre amb tu d'un cop.

— Tinc raó!

— En consciència,

ja hem trigat massa!

— Sí: ja és massa paciència!

Ès un està impossible!

— Un martiri!

— Un infern!

— Doncs ves-te'n! — fa la dona, dant pas a un crit intern. —

Ves-te'n, et torno a dir! Que 't creus que això m'espanta?

Creus que una vida aixís per gaire temps s'aguanta?

Tinc bones mans, encara; tinc ulls: no 'm moriré!

Vés, que 'ls amics t'esperen! No siguis el darrè!

I al vespre, ja ben xop, vès si algú t'aconorta,

que 'l que és per' tu, *borratxo*, jo no obriré la porta!
 — Conformes. Però ¿et penses que així haig d'abandonar
 la roba blanca, els mobles... en fi, lo que aquí hi ha,
 i, sense 'l que 'm pertoca de lo que 'ns queda encara,
 marxâ emportant-me'n sols la roba que duc ara?
 Vui la meitat de tot. Partim. Ho tens entès?
 Reclamo lo que és meu.

— Lo que és teu?... Ara vès!...

I què has fet, tu, veiam, pera arribà a tenir-ho?...
 Que reclames lo teu!... Encara goses dir-ho?...
 Però sí, sí, partim. Qu'és lo que t'has d'endû?
 Per' mi ja ets un extrany: ja no vui res de tu. —
 I ja 'ls tenim triânt vaixella, mobles, roba;
 examinant, pesant... Tot surt, tot se retroba...
 I suen... I amb la deria d'anar-se'n, el marit,
 impaciënt, callant, emp'rò gens entendrit,
 calaix per calaix obre, febrós tot ho regira,
 i, en son treball sacrileg, tot de revers ho tira.
 Tot resta trasvalsat en aquell pobre pis
 que amb llur amor podia tornar-se un paradís.
 Quin desgavell! Per dir-lo no 's troba pas paraula!
 Per terra, sobre 'l llit, cobrint arreu la taula,
 cada un d'ells dos, depressa com si temés fer tard,
 va apilonant les coses i escull la seva part.
 — Això és meu; això teu!

— Aquest got em pertoca!

— Jo 'm quedo un candelabre.

— Vinga 'l llençol que 'm toca! —

Aixís el llur divorci va fent-se, en un moment,

com l'enllesteix el poble, sens llei ni expediënt.

Ja la repartició sa fi tantost tocava:

el dia, fred i gris, sobre aquells munts plorava...

quan ell, dalt d'un armari que s'obri a la paret,

de sobte ovira encara, lligat, un paquetet

que allí, de qui sab quan, cobert de pols hi havia.

— Qu'és això? — diu. — Més roba? — Ho agafa. Perfidia

per' deslligar-lo... — Oh!... una gorra!... un vestit!... —

I resten silenciosos, i es miren fit a fit,

davant d'aquells joiells, enfront d'aquella troba

que de llur nena morta la tendra imatge innova.

Clavats, lligats de mans, gola-nuàts ensems,

pel·cor els atravessa un llampec d'altre temps:

llur filla, en un instant, reviu en la primera

roba que li van fer, més... ai!... en la darrera!

— És meu, això! és ben meu! — prenent-la ell diu per fi.

— Oh! no! Aquesta robeta no és teva! em toca a mi!

Jo sola la vaig fer!... jo sola vaig brodar-la!

— La vui! te dic.

— Oh! mai! No vaig per' tu desar-la!...

Té: pren-ho tot!... Què 'm fa, mentres, com és de dret,

per' sempre més besar-lo, jo tingui 'l vestidet?...

Filleta del meu cor! Per què Déu t'ha cridada?

Tant maca! tant xamosa!... Dés que se n'és anada

(ja fa tres anys!) puc dir que, de la meva part,

tot ha mudat ben bé!... Ara ja és massa tard!... —

I tremolosa, quieta, pren ella amb vehemència

aquells records, que ell deixa sens fer cap resistència,

i hei clava llarga estona sos ulls desesperats,

immobil, evocant sos temps més anyorats.
Besant va, d'una a una, després, les santes restes
que estreny: el vestidet, la gorra de les festes,
el mínue davantal... Després, amb desconort,
plega com ans estaven aquells arreus de mort,
tot murmurant baixet: — Fa massa temps que dura!
No, no! ja és massa tard!

— Vols dir? N'estas segura? —
diu ell sobtadament. — Ja que en aquest instant
veiem la nostra nena com si 'ns estés privant
de que 'ns partim la roba amb que l'hem vist' vestida,
i com si per' renyar-nos tornés de l'altra vida,
vols perdonar-me?... Digues! Jo no me'n puc anar! —
Va asseure-s. Penedit es va posà a plorar.
Ella hi va correr. — Plores!... Per què hem de separar-nos? —
I, sanglotant, tots dos: — Oh! no! més val quedar-nos!

EUGÈNE MANUEL

MINUTA

— Filla meva, obre la porta,
que crec que hi ha algú que truca!

— Ara no hi puc pas anar :
m'acabo de pentinar.

— Obre la porta, ma filla,
que a fòra un home 's desmaia!

— En aquest punt no pot sê :
la cotilla m'entreté.

— La porta, oh ma filla, obre.
Sóc vell; les cames em pesen!

— No puc: en aquest instant
el collar m'estic posant.

— Veiam si 'l trobarem mort,
amb un vent com fa tant fort!

— Si fos hermós, ja 'l meu pit
de goig s'hauria estremit.

LES OQUES SELVATGES

No se sent res: l'aucell no llança ja son crit.
El pla, com trist llençol, s'allunya a l'infinit
sota un cel gris. Els corbs tant sols, deixant les roques,
van a cavar la neu i taquen sa blancó.

De sobte una gran fressa s'aixeca, a l'horitzó,
que 's va ataçant... Mireu! La tribu de les oques.
Ràpides com sagetes, el coll del tot tirat
avant, cada vegada llur vol més esverat,
passen tallant el vent amb llur ala brunzenta.

El guia que, pels aires, aquests pelegrins va
menant deserts i boscos i mars i cims enllà,
com si excitar volgués llur marxa massa lenta,
de tant en tant sa veu deixa sentí estrident.

Com una doble cinta la caravana oneja
movent extrany brigit, mentres pel cel rumbeja
son gran triàngle alat, que sempre 's va extenent.

Més llurs germans captius, que habiten per la plana,
balbs de fred, entumits, caminen gravement.
Un noi esparracat, xiulant de mala gana,
com-e pesades naus fa moure-ls lentament.
Al sentir la cridoria de la tribu que passa,
la testa llur aixequen; i, quan veuen fugir
l'estol lliure d'iguals que per l'espai traspassa,
els captius, tot plegat, s'esforcen per' partir.
Agiten endebades llurs ales impotentes,
i, drets sobre llurs peus, senten confosament,
an aquest crit errant, remoure-s exigentes
la llibertat primera al fons del cor dorment,
la febre de l'espai, dels temperats rivatges.
Pels camps coberts de neu corren esfereïts,
i, vers el cel llançant esgarrifosos crits,
responen llargament a llurs germans selvatges.

GUY DE MAUPASSANT

EL MOLÍ

Pel pas de l'aigua s'hi ha d'anar :
prou feina 'l marge té a abarcar
tot el món d'herbes i de branques
que, verdejant, fan d'ornament
a la gran roda en moviment
i als batiports amb llurs palanques.

D'aigua i rescloses fresc brugit
traversa 'l mur atapaït
d'aquella broça ensolellada,
com més aprop més clar sonant ;
ensems que l'aire va portant
com una olor viva i mullada.

Per veure 'l pati és qüestió
de penetrar per precisió
primè al molí, ple de farina,
ont tot blanqueja i tot se mou,

ont del pa blanc millor que 's cou
tot parla al nas i a la retina.

Després el mas visitarem:
allí la llar contemplarem
roja de foc, que llengoteja
i els troncs d'abet fa tornà incéns;
de fresca llet els gerros plens,
i el pa mengivol que hi rosseja.

I quina llet! quin pa més bo!
Sense estovalles, mentre 'l sò
del seu tic-tac imperturbable
marca 'l molí, ¡quin benestar,
voltats de besties, esmorzar
sentint la flaire de l'estable!

Quan a l'atzar rodeu per 'llí,
creieu-me, entreu an el molí,
que us sorprendrà de mil maneres:
tot hi convida, tot hi riu,
i contra 'ls raigs del sol d'estiu
hi ha beure a punt i hei ha cireres.

ALBERT MÉRAT

NOCTURN

A Joris-Karl Huysmans

Encén la lluna, palida, sobre l'estany brunyit,
mirall de glories d'or, una emoció de flames.
Tot dorm. Sols, tristament, un rossinyol de nit,
malalt d'amor, modula dolç cant entre les rames.

Ja no vibren els vents en el misteri verd
del brancatge: la lluna ja ha fos llurs veus nocturnes;
però, a través del dol del fullatge entreobert,
plouen els blaus petons d'esteles taciturnes.

Allí, la voluptat de somniä en la mort,
a l'ànima de tot, pera adormir-la, arriba.
L'esforç del bosc, hi ha hores que resta quasi mort
sentint del transformar-se l'estremitud furtiva.

Esborren el fullatge les boires breus, subtils.
De l'atzurenc zenit regala la rosada,

que, en delicades perles, s'incrusta en els pistils
dels blancs nenufres quiets en l'aigua sossegada.

No surt, de les tenebres, ni vol, ni veu, ni vent:
no més, a cops sobtats, tant prompte creix com minva
la fressa llunyadana dels ecos d'un torrent
que a salts, de roc en roc, montanya avall s'estimba.

STUART MERRILL

LLUCIFERS

Els blancs estels dels lliris han aclarit la plana...
els petals clars dels astres han esclatat de nit;
constelacions de flors omplenen la solana,
i un camp de fruits de foc llueïx a l'infinit.

Els angels han baixat llurs ulls sobre les prades,
els homes han alçat llurs ulls cap a l'atzur;
i s'ha ovirat el canvi brillant de les mesnades
de l'estelada eteria i el petal blanc i pur.

Els petals han volat prenent el cel per guia...
l'estel, dels homes resta fervent enamorat...
i, ensems que al cel hi ha angels que s'han errat de via,
hi ha homes, a la terra, que llur camí han trobat.

ROBERT DE MONTESQUIOU

LA QUEIXA D'HYAGNIS

Substancia de Cibeles, oh branques, oh fullatges,
breçols encimbellats dels rossinyols selvatges:
perduda l'alegria, ni mica d'ombra fèu,
i grocs i defallits vos veig penjant arreu.
;I com ens assemblem, tu i jo, pobre natura,
boscatge melancolic que assetja la fredura!

Recordo 'ls jorns feliços en que, en mos primers anys,
mirava 'ls meus colors a l'aigua dels estanys;
en que, encantats pel sò suäu que 's desprenia
del magic flaviöl,
l'estol dels llauradors, cansat de tot lo dia,
trobava en mi consol.

Més ai! que ja la Nàiade no veu en sa vorera
l'empremta que hi deixaven llavors mos peus lleugers!
Avui, com el boix palida, ma cara, ans encisera,
recorda la flor groga dels tristos violers!

Oh alegre flaviöl! oh canyes que omplenava
de vent! goig de mos dits!... El temps tot ho ha mudat!
Ploroses vos queixeu d'allò que us delectava:
el vent, ara, us flagella... la saba us ha deixat.

JEAN MOREÀS

IMPROMPTU EN RESPOSTA AN AQUESTA PREGUNTA:

«QUÈ ÉS LA POESIA?»

Fer fugir tot record, i, la pensa fixada,
sobre un hermós èix d'or tenir-la equilibrada,
incerta, inquieta, sense que 's mogui gens, no obstant;
eternitzar, tal volta, un somni d'un instant;
aimar lo ver, lo bell; cercar llur harmonia;
escoltar dins son cor l'inspiració que hi nia;
cantar, riure, plorar, sol, perquè ve bé aixís;
d'un mot, d'una mirada, d'un sospir, d'un somris,
fè un joiell; una llagrima, plena de fel eixida,
transfigurà en perla exquisida:
veus-aquí del poëta l'innata passiö;
aquí teniu son bé, sa vida i sa ambició.

ALFRED DE MUSSET

*
* *

Que'n són de folls, els homes, vivint sense estimar!
Perquè, aquí baix, sols tenen una hora per' sembrar
blat a lo llarg dels solcs, al fons del cor tendresa.
Els grans ulls infantils; el somriure amb dolcesa
de les dones hermoses; les parelles d'aimants
que passen pel camí, juntets, dant-se les mans;
les verges que 'l pudor, de cop, fa encara més belles;
tot, fins els focs inquiets de llunyanes estrelles;
tot, fins els vents mateixos, amb llur flairosa veu;
tot ens diu: —Estimeu-vos! el temps s'esmuny! aimeu!

AMÉDÉE PIGEON

SOMNI DE NOI

Quan al vespre, en els camps, del girassol daurat
cap a terra, suäu, la trista flor s'inclina,
com, en la catedral, la custodia divina
en mans del prelat baixa quan Déu s'és retirat;

el rustec llaurador, fatigat, barboteja,
mentres s'esblaima 'l cel, vespertina oració.
Després, deixant la rella clavada en un recó,
se n'entra cap al mas a temps que ja fosqueja.

I diuen que aleshores, els pagesos ja morts,
baixant del cel ont són, visiten llurs morades,
i es veuen llurs figures, totes de llum voltades,
com obren, silencioses, un solc en els vells horts.

Un pageset tristori, ja fet al sol i a l'aire,
creient de bona fe lo que sentia dir,
volgué passá una nit al camp, sense dormir,
per' veure 'l seu padrí, finat no feia gaire.

Volia de ses penes contar-li 'l com i el què :
que s'havia estripat la roba amb una aresta,
que mai anava a vespres en arribant la festa
i que eren pocs els dies que duia 'l ventre ple ;

que 'l renyaven per res, prenent-s'ho tot a males
(això no sent dolent ni havent-se emperesit) ;
que pregava per l'avi quan se ficava al llit,
i que li des un sou, que 's compraria bales.

Quan ja va tení après aquest discurs famós,
segur de que en el mas tothom ben fort dormia,
fòra 'ls esclops dels peus, depressa s'escorria
cap al camp mig llaurat, desert i tenebrós.

I allí, amb molta atenció, sobre l'herba gebrada,
amb la gorra a la mà, respectuösament,
el pageset humil, mirant el firmament,
va esperar que 'l padri baixés, prop de l'arada.

Feia una nit hermosa : se sentien els grills,
s'anava omplint el cel d'estels esplendorosos,
i, vorejant els solcs amb focs meravellosos,
les cuquete: de llum encenien llurs brills.

I aclucà 'ls ulls, cansada, la pobre criatura ;
i allí, contra la rella, ben tost se va adorm ;
i va veure buixar del cel el seu padri,
de resplendent llum voltada sa figura !

Duia uns esclops daurats, i anava caminant
per sobre la blancor d'uns nuvols com de llana,
i contemplava, amb ulls de dolç mirar, la plana,
l'arida plana amiga, que 'l coneixia tant.

Ullava 'ls camps, els prats, en fi, totes les coses
que ell estimava, en vida, com pare afectuös;
i els vells rosers, al veure-l mirar-los amorös,
obrien altre cop, per' ell, llurs velles roses.

I el mort se 'n va anà al pou, i, ja arribat allí,
va beure; va donar pa al goç davant la porta;
i, d'un pomer tot palid una branqueta morta,
baixant sobre 'l seu cap, de pomes es va omplí.

I, havent-ho ja vist tot, l'estable i la masia,
i el fenc i la carreta, i havent-ho tot palpat,
va anar-se'n, allavors, el vell, al camp aimat
amb dos bous, del tot blancs, que un angel conduïa:

dos bous del Paradís, d'aspecte fabulös,
lluïnt a sobre 'l dors unes brodades mantes,
i amb banyes de pur nacre, que havien, les mans santes
de la Verge, guarnides de cintes de colös.

Segur que eren dos bous valents de l'encontrada,
dos bous als qui 'l bon Déu el cel havia oïert
i pe' 'ls qui bondadös segava fenc ben verd,
als peus del firmament, a cops de falç daurada.

I aquells dos bous gegants, per l'àngel duts ensems,
varen restar junyits davant l'arada antiga;
i, al lluny, pels pins flairosos, pels prats, per la garriga,
varen sentir-se 'ls cants dels aucells d'altre temps.

I l'arada, aleshores, lleugera com centella,
va senyalâ en la terra un solc de claretat,
i els colomets del cel, amb peu emböatat
i amb pas petit, cercaven cuquets al voltant d'ella.

I somreia, feliç, l'encantat infantò;
i l'avi li parlava, tot plorant d'alegria,
del torn d'argent maciç de la Verge Maria
i dels camps ont peixien els ramats del Senyó.

Després, alçant els braços envers les meravelles
damunt de les llurs testes exteses sense fi,
— Dius que voldries bales? Anem, vet-en-aquí. —
I, amb ses mans, a la nit va prendre dotze estrelles.

— Joga, hermos! Joga força! — I el bailet féu rodar
per terra, enllüernat, ses grandiöses bales;
i un vol de serafins, batent rosades ales,
pera jugâ amb el noi, de cop varen baixar.

Més veus-aquí que 'l gall ja senyalava 'l dia,
i els ulls va obrí 'l bailet. Bon Déu! Quina tristó!
La rella jeia immobilitat en el mateix recó!
Àngels, bales, padrí... tot era fantasia!

— Però potser no és somni!... Adeussiau! Adéu! —
I, a la rosada llum que per sos ulls entrava,
li va semblar que l'avi amunt se n'entornava,
amb els grans bous i l'angel, envers els camps de Déu!

JEAN RAMEAU

EL GERRO

El cop feixuc del meu martell, lleuger
l'aire s'enduia. Veia jo 'l verger,
i el riu, i el prat, i el bosc llunyà,
per sota un cel més blau cada hora,
rosat i malva cap al vespre.

Llavors m'alçava a contemplà
la tasca d'aquell jorn, i m'estirava alhora,
després d'està arrupit de l'alba fins al vespre
davant del bloc de marbre ont jo anava tallant
tot just els panys del gerro que 'l meu martell pesant,
ritmant dematí i tarda, picava amb l'alegria
de que son cop fengués sonor l'aire lleuger.

D'aquella pedra, el gerro, de jorn en jorn sortia.
Quan pur i esvelt va sé a la fi,
informe encara en sa esveltesa,
vaig restà allí
les mans inquietes, p'rò parades,
dies i dies, dant ullades

allà ont soroll creia sentí,
sens prosseguir la feina, sense aixecà 'l martell.

Bell

son raig la font donava, com cansant-se.

D'aquella santa

calma voltat, sentia dels arbres del verger

com queia 'l fruit, de branca en branca;

i un perfum respirava, missatger

de flors ilunyanes, en el vent,

creient

prop meu oïr parlar baixet sovint;

i, un dia, somniant, més no dormint,

me va semblar percebre, llunyà, d'enllà dels boscos,

un sò de flautes...

No gaire après,

entre l'arbreda, amb peus lleugês

vaig veure ballà un faune de cames grofolludes

i groc-peludes;

més tard el vaig llucar del bosc sortint,

primer seguint

la via avall, ben tost seient entre unes canyes

pera heure un papelló sobre una de ses banyes.

Després, ferint

el sol son pèl mullat, el riu passà un centaure,

ja a fons anant-li 'l cos, ja a flor tornant-lo a traure;

i, un cop a l'altra banda, vaig veure-l avançà,

flairà, va fè un renill i el riu tornà a passà:
es veien les senyals dels cascós, l'endemà,
per les voreres.

Passaren nues

unes hermoses dònes amb garbes i paneres
envers allà ont el pla finia.

Un jorn, dematinet, tot just el sol sortia,
tres, eren, a la font. Anaven nues.

— Fes ressortí — digué una d'elles —

les formes del meu cos, ja en ton cervell fixades,
i fes brillà al meu rostre les estrelles;

escolta, entorn, les hores breus dançades
per mes germanes, que, cantant, relliguen,
entrellaçades,

la ronda llur, i la deslliguen. —

I a dà escalfó a mes galtes els seus petons no triguen.

Llavors l'ample verger, i els boscos, i la plana,
van moure-s amb brugit extrany, i la fontana,
rajant amb més vivesa, va riure amb bell esclat;
les Nimfes, totes tres, s'alçaren d'un plegat,
i, dant-se amb goig les mans, ballaren; com guineus
del bosc sortien agils els faunes, i unes veus
cantaren part d'allà dels arbres del verger
amb flautes que alegraven el ventijol lleuger.
De sobte un fort galop la terra estemordia:
vegí que de centaures un gran estol venia

i que, asseguts a sobre la gropa somoguda,
duënt tirsés retorts i bots plens de beguda,
hi havia satirs coixos, tots ells picats d'abelles,
i les crinoses boques les dolçament vermelles
besaven, i entorn meu, en rondes grandiöses,
esclops, peus agils, gropes, crins, túniques airoses,
rodaven bojament, i jo, sentint intensos
afanys de fê, esculpia sobre 'ls costats del gerro,
movent-se en remolí, les forces de la vida.

L'olor de maduresa que, dels fruiters eixida,
pujava al meu cervell, potent l'ubriagava;
i, ple de la de most que en mos sentits entrava,
d'esclops i de talons la fressa arreplegant,
dels bocs i dels cavalls el baf ensems flairant,
ventat per la follia, voltat d'esclats de riure,
dotava jo 'l meu marbre d'allò que veia viure,
i, en mig de carn calenta vessant d'ardents efluis,
irracionals renills o llaviäls murmuris,
sentia en les mans meves, ferotges o amorosos,
contäctes de narius o de petons febrosos.

Llavors vingué 'l crepuscol, i vaig girar la testa.

Adéu, ensomnis meus! Ja l'obra estava llesta.
Per fi, del cim al socol, ja amb forma sa esveltesa,
el gerro, en el silenci, dreçava sa nuësa;
i, com brollant del marbre, movent-se quietament,
la ronda ja dispersa, que en l'aire feblement

encara ressonava... formant llargues corrues
amb els seus boc, sos déus, les seves dònnes nues,
sos empinats centaures, sos faunes avespat,
corria en espiral, del gerro pels costats,
en tant que, en nit perenne, malediccions sens nombre
llançant contra l'aurora, plorava jo vers l'ombra.

HENRI DE RÉGNIER

DESIG

Entorn de ta bellesa renova sa embranzida
l'eixam dels versos meus, d'amor ardent curulls;
i es tornen a animar d'un nou esclat de vida
quan reben la claror profunda dels teus ulls.

Mos versos són fills teus: ton sí calent els crida,
i, dant-los dolç alberg, joiosa 'ls hi reculls;
i ta mirada magica, seguint llur vol, ardida,
els guiarà amb fils d'or al cel, mar sense esculls.

Després d'haver cuidat quatre anys nostra covada,
per fi la Llibertat li dem que ha somniada.
¡Que encar d'aquí a deu anys, un altre eixam més bell,
fent arreplec de gracies en ton jardí descloses,
coroni, tot cantant, de murtres i de roses
el nostre antic amor, cada hora més novell!

LOUIS-XAVIER DE RICARD

LA TRISTOR DE LES BESTIES

El sol, enllà del bosc, del tot s'és amagat.
El cel, que era, a ponent, de rosa i verd pintat,
rogeja encara un xic per sobre d'una branca.
La lluna, a l'altra part, rumbeja sa llum blanca.
Envers els pous, d'ont l'aigua fa cap als reguerons,
a grans lladrucs, els goços, sortint de tots cantons,
recullen les ovelles, que, alçant gran polsaguera,
fan via cap al jaç, amb el pastò al darrera.
Les besties, els aucells, ja són arracerats:
tant sols, tot el camí, companya dels ramats,
caçant la mosca blava fins arribà a la pleta,
no para de piular la brusca cüereta.
Després també se'n va. La nit, a tot això,
majestuosa puja, tenyint de negre to
la falda del toçal, ont sona'l cant bucolic
del grill, fet de posades d'un aire melancolic.
El vell pastor, bufant son rustec flaviöl,
sorrèn els galipaus, que callen tot al volt.

Pensiu està 'l marrà, les banyes abaixades;
s'apreten les ovelles, llançant tristes ullades;
i els goços, pera asseure-s, s'aturen udolant.

Oh! Sí: teniu raó d'anar-vos cortristant.
Ne té, pastò, el caient de ta cançó plorosa;
ne té 'l pobre animal pe' 'l qui esdevé espantosa
la fosca impenetrable de la callada nit.
Què fan la nit i l'ombra? Algú hò ha definit?
¿Se sab quin ull vos guaita, se sab quin braç menaça,
de desde això tant negre? La nit! I ¡amb quina traça
la para, a tall de nansa, la Mort, per ont passem!
que peixos agafats cada matí hi veiem!

Oh! visca 'l sol, que escampa per tot sa llum sagrada!
Sí, visca, que és per ell que tota cosa és nada!
Ell és qui omplena d'or el calze de les flors
i forma 'ls diamants de la rosada en plors;
ell és qui a Març sos brots esmaragdins regala,
a Maig el fresc perfum que dels jardins s'exhala,
a Juny l'alè ruënt que va cantant pels blats,
a la Tardò 'ls seus cels rogens i ennuvolats;
per ell, quan en els arbres el fred sols deixa escorça,
eus dóna escalf la llar i ens torna, el vi, la força;
és ell qui en nostres venes fa correr sang; ell és
qui dorm en ulls de dona i hei llu brindant plaès;
és ell qui amb els seus focs genera amor sens mida;

i em sembla, quan no 'l veig, que s'extingeix ma vida.
No és veritat, oh besties, que això també ho sentiú?
Ah! Quan, en fent-se fosc, els passos reteniu,
a dins de la vostra ànima, que l'home us nega, nia
l'atormentós corcò de la melancolia.

JEAN RICHEPIN

L'ADORMIT DE LA VALL

Hi ha un sot ple de verdors, ont canta una riera
que, folla, sobre l'herba rebat parracs d'argent
en els que 'l sol, baixant de la montanya fera,
rellú; petita vall ont se rabeja ardent.

En ella, un soldat jove, la testa descoberta,
jaient sobre un coixí de creixens de to blau,
dorm; està extès a l'herba, palid, la boca oberta,
de cara al cel, que en dar-li sa llum tot se complau.

Els peus entre les boves, els ulls tancats al dia,
somriu com nen malalt en somnis somriuria.
Breçola-l, oh Natura, i escalfa-l, que té fred!

No sent desde 'l seu llit tes aures perfumades.
Està dormint al sol, les mans al pit posades,
tranquil. Té dos forats vermells al costat dret.

JEAN-ARTHUR RIMBAUD

ELS ULLS DE LES DÒNES

Són, els ulls de les dones, talment com mars tancades,
fetes d'escuma d'anys, d'hermós atzur formades,
cap ont l'ànima jove sense temença va.
Darrera l'horitzó, ¿quins oceans hei ha
que bramen a l'entorn d'eixes illes divines?
En quin golf acullir-se, al fons blau de les nines?

S'hi enfonza l'infinit en ritme gronxador;
i l'ànima, al partir, deriva, extasiànt-se
per entre dolços ulls, als vents abandonant-se.
Emp'ró l'huracà, a voltes, pertorba llur dolçor,
i l'ànima s'estrella contra les traidories
d'algun baix; o bé encalla sobre bancs de fredor:
climes gelats, i boires, i glaç, i foscos dies;
o navega, de sobte, sota un roig equador:
flames d'orgull, corall sagnós de la luxuria,
focs convergint de rius calents no sospitats.
I que parany blavosos vetllant la jove incuria!

L'ànima resta sola bregant en muts combats,
i sens tardà's mutila, abandonant ses veles,
buidant ses negres xarxes, que havia omplert d'esteles,
sacrificant els arbres pera salvar la nau,
llençant càrrega, i or, i tot, a l'abim blau!

I arriba un cap-al-tard, i es pon la juvenesa.
Llavors, amarrant, l'ànima no torna a l'escomesa
de fè avançar sa proa per entre tants esculls...

I quin engany aquest de viatjar pels ulls!

GEORGES RODENBACH

LA CANÇÓ DE LA PERDIU GRISA

La cançó de la perdiu grisa,
o sia 'l lai del grill tristó,
és la que escolta la llavò,
és la per qui 'l meu cor es frisa.

L'aire que sota 'l blau m'encisa
meçcla amb el vol del papelló
la cançó de la perdiu grisa,
o sia 'l lai del grill tristó.

I aquest enuig que és ma divisa,
me clava en va son agulló,
perquè, del sol a la xardò,
sento en les ales de la brisa
la cançó de la perdiu grisa.

MAURICE ROLLINAT

XANTHIS

A la frescor de l'aura, les prades s'estremeixen ;
les boires matinals mandroses ressegueixen
les valls, i dintre 'ls boscos, creuant-se pels arbrats,
llargs fils, encara intactes, relluen irisats.

Aprop d'un toll que inquieta la brisa matinera,
ja sense roba, Xanthis, per' veure-s encisera,
s'apoia al tronc d'un vern d'aquell amagataíl
i tota s'hi repenja, de l'aigua fent mirall.

Del vel dels seus cabells restant part del cos franca,
contempla, blanca, amb goig, la seva imatge blanca...
son cos gentil admira, son braç arrodonit,
i ses hermoses anques, i l'ona del seu pit ;
i amb pudorosa mà, que mena la decencia,
tapa'l que vol ocult sa nubil ignocencia.

Emp'ró ressona un crit, i Xanthis s'estremeix
com cerva que 'l clapir del goç temut coneix,
perquè en l'espill fidel de l'aigua ha vist extranyes
del satir que l'espia les malicioses banyes.

ALBERT SAMAIN

L'ART I LA DITXA

Jo he voltat per les coses de la vida,
jo he divagat molt temps pel món de l'art;
de lo bell he cercat la meua part:
la gracia, en mon esforç, s'és esvanida.

A molts cors, de qui'l goig ha près fugida;
ventura he demanat, més ai! ja tard!
¡ A quants grops congriäts en un esguard
he dit cridant: — Reneix, flama extingida! —

Fins que, a la fi, més pès no poguent dù,
veig que, per' l'art i sa major bellesa,
no hi ha com una ingenua gentilesa,

i que, en ditxa, no hi ha encís més segù,
ni flor de més sublim esplendidesa,
que un jove cor que en front diví's transllú.

SAINTE-BEUVE

LA VENUS DE MILO

No fou, la carn viventa, model, ni ho fou la terra,
d'un cos tant radiós: llurs forces són més lleus;
té menys orgull, la dòna; l'argila, amb poc s'aterra:
aquest marbre immortal ve del país dels Déus.

Ni l'ànima crudel, a les aimants no dada,
sí ni front tant excelsos tingué mai per presó,
ni la doble eminència an el tors aferrada
pot pas dà alberg a un cor creät per' ser traidó.

Com un penyal marí, l'immoble gorja, extesa
vers l'invisible amor dels cels immaculats,
dels nostres desigs romp l'ignifera escomesa,
fent-nos-els caure al fons dels esperits torbats.

Imatge de granit su 'ls nostres fangs dreçada,
far dret en el llindar dels oceäns avars,
estatua ont llu l'antiga idea, reflectada,
temps a través, com foc lluïnt sobre les mars!

Tu, que sola t'estas a la porta del temple
ont, en els alts, estatge té l'ideäl llunyà
i que nostra mirada plena d'espant contempla :
el qui, ton cos de pedra, sacrileg mutilà,

an el cor del poëta greu cop va fê anà a raure ;
car... oh Bellesa eterna! sublim divinitat!...
tos braços, al trencar-se, el món van deixar caure
dintre 'ls abims abjectes de la reälitat!

ARMAND SILVESTRE

LA VIA LACTIA

A les estrelles vaig di anit :
— Oi que en el cel no sou ditxoses ?
Les vostres llums, a l'infinit,
tenen tendreses doloroses ;

i em sembla veure, al firmament,
milions de verges que amb llur ciri,
com blanc corteig de cementiri,
van avançant pausadament.

Ès que no us plau la vostra estada ?
Ès que potser tot temps pregueu ?
Són plors de llum acongoixada,
no raigs brillants, lo que enviëu.

Més ¿ com les avies sent, oh estrelles,
de lo creät, i fins dels déus,
heu de tenir pesars tant greus ?
— Ès que estem soles... — van dir-me elles. —

Palidament cada una llu
tenint molt lluny la més veïna:
en sa claror, manyaga i fina,
no pot fixar-se aquí ningú;

i, del seu foc cada guspira,
veu morí, el cel, indiferent.

— Massa us comprenc! — vaig fê, amatent. —
L'ànima nostra se us retira:

de ses germanes molt distant,
vibra plorosa, condolida;
i, en trista nit, tota la vida
sola i callada va cremant.

SULLY-PRUDHOMME

ELS RECORDS

(De À TROIS CHATS)

Ben quiet, amb les parpelles sens moviment, mig closes,
s'està prop del caliu, que toca ja a sa fi;
l'olleta fa sorolls com de voler bullí;
la llenya llu amb esboços de fugitives roses.

El regi desterrat adopta excelses poses:
per fi ja'l nas li aguanten ses potes de satí;
s'adorm, així escapant a l'insensat destí,
despotic dictador del terme de les coses.

Els segles, en son cor, hi troben negra nit;
emp'ró al bell fons del cor no sent mai extingit
el somni hereditari que com foc sant s'hi aferra:

un vespre d'or, el sol vermell cap a ponent,
troncs negres de palmeres tacant un lluny rogent,
un ample riu que baixa llepant dos murs de terra.

H. TAINE

LA BES-TÍA

(*La grand'tante*)

Dins la casa ont habita, silenciosa i plasenta,
dels jorns de l'antigor records té tot ensems:
l'eixida amb pou sonor, i la vella serventa,
i els miralls ja entelats, que daten de tant temps!

Sos paraments de Flandes la sala serva encara,
amb nimfes i pastors, al fons del bosc, dançant;
i, quan el sol se pon, a sa llum, ja poc clara,
l'antic amor llurs ulls sembla animà un instant.

D'ont jeu el clavicordi (sa gesta ja extingida)
un llarg sospir a voltes fuig entre la foscó
com un ressò de quan, galana i aixerida,
hi feia ella sentir Mozart, Gluck i Rameau.

* La germana de l'avia. (D'ús corrent a la Costa.) — (N. del T.)

Un moble venerable orna 'l fons de la cambra.
Sos flairosos calaixos tanquen més d'un tresor:
bomboneres, frasquets, saquets d'iris i d'ambre;
restes d'un altre segle que parlen a son cor.

També un llibre s'hi veu, altra reliquia aimada;
i, presa entre 'l paper, ja negre de tant vell,
seixanta anys ha que dorm una flor dissecada:
aquell llibre és *Zaira*; la flor seca, un clavell.

A l'estiu, amb el llibre que tant son cor estima
prop dels vidres fent dur-se, li plau girar-ne 'ls fulls.
¿És l'aire cald o 'l sol lo que llavors anima
de nou els seus colors i l'esclat dels seus ulls?

Quan retroba 'l clavell, l'eburni front decanta
vers ell, com temorosa de que 's trenqui en sos dits;
i un grat record d'amor en sa memoria canta,
mentre 'ls pinçans, per fòra, reflen divertits.

I pensa en el matí que la flor fou posada
per la mà d'un amic entre 'l papé, avui vell;
i ses llagrimas llisquen, mullant com-e rosada
la plana ont fa tants anys que dorm el roig clavell.

ANDRÉ THEURIET

EL BRI D'HERBA

Un nen, mig nuu, està jugant
sobre la molsa. Un infant
ple de vida:
quatre anys: arribarà a cent.
Una herba, aquest nin, content,
ha cullida.

Se la posa entre les dents.
Juny riu en els cels ardents.
El nen canta,
i, amb la flò als llavis, son jòc
segueix. Més... que's torna groc
Ai! Espanta!

De sobte, el pobre infantó,
fa un crit, mig foll de dolò,
blanc de cara,
suat de front, tremolant
i com si s'anés tapant...
Pobra mare!

Cuita, apressa-t a venir
 per' veure 'l teu fill morir!
 ¡ Com podia,
 pobre angel, ni sospitar
 que 'l bri que 'l va enamorar
 l'occiria!

Era un verí, aquella flor!
 Quin buid, a casa! quin plor!
 Ah, Natura!
 Crëació, qui és que t'entén?
 Avorreixes ta ignocent
 criatura!

Un altre pòbre infantó,
 ple 'l front també de suö,
 blanc de cara,
 sembla que 's vagi tapant...
 Que aviät l'enterraran!...
 Mort avara!

Mares! Pels fills, que neguit!
 Que vingui 'l metge!... Què ha dit?
 Ha ordenada
 pe' 'l nen, que jeu abatut,
 certa herba d'una virtut
 molt provada.

El frasc no triga un segon!
Emp'ró 'l petit moribon,
que ja bóta
sols de veure-l destapar,
no se'n vol pas empassar
ní una gota.

Per més que ell s'entossudeix,
el doctor (del qui avorreix
la visita)
entre ses dents va ficant
la cullera... El tendre infant
resucita!

Va perdent son color groc,
que al rosat cedeix el lloc;
riu i canta.
Es moria tot naixent:
quatre anys: ara 'n viurà cent...
L'herba santa

que així 'ls ulls li torna a obrir,
prometent-li un avenir...
cosa rara!
és la que anat de traidò
contra l'altre pobriçó
mort suära!

Natura llavors digué:
— És cert: l'herba que tant bé
 la fugida
ara fa emprendre a la mort,
és l'herba per tu amb to fort
 maleïda.

Amb el seu suc generós,
fa del nen sense coiós
 l'infant rosa;
més cal sabè-l preparar,
i dar-lo a temps, i mirar
 quant se'n posa.

Cal sapiguer! Veus-ho-aquí.
Jo us aimo; més, això sí,
 deu-me ajuda.
Davant la ciència tot val.
Cap cosa del món fa mal,
 coneguda.

Pe' l' savi res va a recó.
A tot dóna, l'ocasió,
 sa importància.
L'herba pot matà o guarí.
Sols existeix un verí:
 l'ignorància.

NOVEMBRE

Els grans camins dibuixen creus
a través boscos i conreus;
els grans camins dibuixen creus llunyanes
a l'infinit traversant planes;
els grans camins dibuixen creus
en l'aire fred, ont veus
sonen dels vents que van, amb etern crit,
escabellats, a l'infinit.

Arbres i vents, als pelegrins semblants,
arbres tristos i folls ont l'oratge s'aplana,
arbres que la corrua sembleu de tots els sants,
de tots els morts quan sonà arreu
s'ou la campana;

arbres que contra 'l nord bregueu
i vents que destroceu el món!
penediments i plors i queixes que exhaleu
com van lluitant i penetrant en l'esperit pregon!

Vora la llar Novembre s'ha assegut
i escalfa sos dits magres en el foc.
Mireu, al lluny, que morts sens foc ni lloc!
Mireu que vents tustant l'immoble mur toçut,
i rebatuts i rebutjats
cap a lo ignot per tots costats!

Que noms i noms de sants sent llarga lletania!
i que arbres, allà baix!
i els vocables de sants ¡com, amb monotonía,
a la memoria, desfilant, s'aboquen!
que braços secs que al cel invoquen!
i que brancam s'extén desconortat
vers no se sab quin crist als horitzons penjat!

Novembre, amb capa grisa, un petit lloc,
tot arrupit, ocupa prop del foc,
mirant amb vista esporuguida,
pels vidres que fets troços van caient,
les convulsions dels arbres i del vent
en l'extensió esblaimada i dolorida!

Els sants, els morts, els arbres, la ventada!
quin corteig tant igual i enfollidor
voltant, en nits de neu, per la fredor!
Els sants, els morts, els arbres, la ventada!
com se confonen tots, juntant-se en la memoria,
a cada batallada
que, fent saber ses aficcions,

envia, la campana, als horitzons
desde la torre imprecatoria!

I Novembre, arrupit aprop del foc,
amb dits esperançats hi acosta 'l broc
de la llantia, conort de sa foscors;
i Novembre, humilment, plora i prega, allavors,
mirant d'enterni 'l cor mecanic de les hores!

Però segueix, a fòra, encara, el cel de fosc color,
i passen vents, i sants i morts,
amb aquell sequit tant profund
dels arbres folls i de brancatges torts
que viätgen de l'un a l'altre cap de món.
Mireu els grans camins formant com creus
a l'infinit, entre les planes!
els grans camins i les llurs creus llunyanes
a l'infinit, per prats, per boscos i conreus!

E. VERHAEREN

COLOQUI SENTIMENTAL

Pel vell parc solitari, tot glaçat,
de sobte dues formes han passat.

Llurs ulls són morts, llurs boques són pansides:
llurs paraules, sens força 'n són eixides.

En el vell parc desert, arreu glaçat,
dos espectres evoquen el passat.

— Te recordes de nostra ditxa antiga?

— No me 'n recordo gens: no sé que us diga.

— Ton cor em guarda encara sa escalfó?

Me veus, com altre temps, en somnis? — No.

— ¡Oh dies de ventura indefinible,
aquells en que 'ns besavem! — És possible

— Oh pur cel blau! Oh esperançat anhel!
— L'esperança ha fugit a un negre cel. —

Així per les cugules feien via,
i llurs paraules sols la nit sentia.

PAUL VERLAINE

EN SOMNIS

Que qui en somnis veig? Respondre-us no 'm reca:
la filla del rei. És tal com vos dic.
I que, fòra jo, no vol altre amic.
Anem, cor bufó: la lluna s'aixeca.

Porta blanc vestit de sati flamant;
sa pinta és d'argent i de pedreria.
Amunt, ran dels prats, la lluna fa via.
Anem, cor bufó: jo soc ton galant.

Amb un gran mantell, tot d'or, va tapada.
I jo que amb treballs vesteixo de fil!
Anem, cor bufó, cap al Bosc-Gentil:
la lluna ja llu damunt la brancada.

Com amb un aucell juga un infantó,
ma vida ella estreny entre ses mans blanques.
La lluna ja 's veu pel mig de les branques.
Agafa 'l teu fus, i anem, cor bufó.

Oh! Sí! És tant provat, que'l di-ho no fa falta:
res dóna tant goig com viure estimant.
Ma aimia és tant bella, i jo l'aimo tant!
Anem, cor bufó: la lluna ja és alta.

GABRIEL VICAIRE

LA CULLITA

Com ombra breu,
els cims formaven blau dentat;
vessava hermosura
la planura:
tot s'hi sentia perfumat
de maternals alens;
i, en abundor, d'or plens,
jeien blats rossos
sota aquell sol de Déu.

Entremig de les garberes,
ja cantant, ja bevent,
de l'auga a sol ponent
tot era riure;
per vall,
marxaven cap al nord,
i, feina fent,

les falç traçaven rengle foguejant,
com mirallets que al sol dessin torment ;
els segadors, de cara al nort,
els blats anaven arranant
amb braó fort ;
i els que lliguen espigues, divertits
també arribaven prest ; i els que apilonen garbes ;
i après, tant aviât vinclant llur cos flexible
com fent-lo redreçar d'un aire indefinible,
les espigoladores avançant ;
i totes les carretes amb llurs crits
i llurs bous venerables, plens de nyonya ;
i el feix d'orgull dels blats atapaïts...
Vam dâ-ns vergonya...

Entre les garbes, aquell dia,
vaig cantar, baix, trista tonada
dels que fan via
d'ací d'allà,
que no fan sembra ni llaurada,
espigolant per lo que hi ha ;
també cantava, encar menys fort,
la fam i l'ombra de la mort
timida i trista, i tal que un hom no gosa
dir que té gana, i menys per quina cosa,
i que mor sol sense queixar-se
d'haver sembrat i no atipar-se.
— La pó i l'orgull s'aguanten fort...

... ¡Quants que morien, que 'ls han mort
duënt, de fam, llur boca aixuta!... —

Això 't cantava, i no altra cosa,
baix, allà al Juny, pels blats fent ruta.

FRANCIS VIELÉ-GRIFFIN

L'IDEAL

Me vaig trobá, en dolç somni, per dintre un bosc tot verd.
Era a la Primavera. Tenia un llibre obert,
que l'Ideal cantava. I em deia jo: — ¿És mentida
aquesta perfecció que a cada punt ens crida
fugint dels nostres ulls? — No havia dit del tot, [mot. —
que — No, — una veu replica — no soc tant sols un
I em veig allí una dòna... Més ¿com pot fer comprendre
la pobra llengua humana lo que era hermosa i tendra?
— Sí, — me va dir, — jo soc lo Gran, lo Ver, lo Bell;
soc lo Just, l'Ideäl; visc més que 'l teu fardell;
és, el meu regne etern, més alt que ta morada;
més baixo, sens brugit, al món qualque vegada.
I, al noble pensador que 'm sapiga invocar,
a l'artista fervent, jo 'm vinc a revelar.
M'ovira, se m'acosta, fins a tocar-m s'aboca;
i, aixís que sobre meu posa ubriac sa boca...
fent via a ma morada, fujo a través l'espai.
Podrà estimar-me, l'home; més, posseir-me, mai.
Ja me n'anava: al pas, la Sort (ocasió rara!)

te m'ha posat. Espera! No has ja entrevist ma cara?
— ¿Qu'és lo que fè 'm caldria — vaig dir-li amb emoció —
pera esflorà amb el dit la vostra perfecció?
— Creure-hi d'aquí endavant cada dia i sens treva!... —
Llarg temps vaig contemplar-la, ma cara enfront la seva.
De sobte volà dolça com brisa matinal
i vareig despertar-me. Vaig creure en l'Ideäl.

E. VIGNON

ESTANCES

¿Que pera qui, preguntes, amb plomes tot just nades,
volaven aquests versos, cantant ensems a chor?

A sobre del teu sí les ales han plegades:
cap ull ha profanat la llur pelfella d'or.

Ingrata! va envers tu llur ànima resolta.

Van néixer d'un sospir, dels teus petons, tal volta,
i, com la teva imatge, dormien dins mon cor.

Si ho vols, per' tu no més, a l'ombra, llur canturia
refilaran baixet, i acullirà agitat

ton pit, com niu calent, llur dolça voladuria.

Més ¿no t'apar millor doná-ls la llibertat

i el cel, l'imperi llur, altivola bellesa, [cesa:

i, amb tos grans ulls seguint llur vol, dir-te amb dol-

« Mon nom, junt amb l'amor, llur ala duu amagat »?

ALFRED DE VIGNY

A UN GRAN BOSC

Hesperus, oh pastors! vers occident apunta:
caldrà arribà an el cim, fins ont la boira munta.
Corona aquesta roca un bosc plutonià,
i, a la claror dels astres, allí jo vui anà.
Ma pensa habità 'l bosc d'alsines de Dodona;
de l'Ensomni la clau, sona al meu cint fa estona,
i, d'aquests temps dolents els meus ulls apartant,
soc un familiär del silenci... Endavant!
Dels amors o dels odis a la membrança sola,
sento 'l condol que 'ls rustecs braços alçats cargola
de les alsines. Més... ja hi som aprop! Cuíteu.
Luciöles, centaures, els grevols ompleneu;
esperits del boscam, alens del lloc selvatge,
foteu, aspres olors de l'herba après l'oratge!
Gomes d'ambre, fluïu sobre 'l tronc roig i verd
dels arbustes!... Corçons, correu cap a cobert!
I, ja que 'l crit d'alerta que surt dels nius de molscs
(oh mitja nit dels boscos!) corprèn les dones dolces,
envers l'exil sagrat, Musa, fugim plegats!

Aquilons, agiteu els pins sobre 'ls passats,
sens que 'ls torbi en llur pau vostra fosca canturia!
Caiguen sobre les heures, plors d'or de la boscúria!...
La remorosa font, del rossinyol mirall,
sus la nadiua sorra rellú com un cristall;
entre les obertures del dolmen, apilades,
lluen les fulles seques, de tons d'or vell pintades;
la clariàna s'omple de rostres envelats;
al lluny brillen els teixos, per la lluna emperlats;
l'aire fuma com boira de diamants: flors, herba,
roques... el vel superb entre sos plecs conserva...
Gloria a l'obra dels cels! Oh! no: res m'amagueu,
germens, estremituds, sabes, que 'l bosc pobleu!

VILLIERS DE L'ISLE-ADAM

TAULA

	Pag.
<i>Proleg-estudi</i> d'en J. PÉREZ-JORBA	V
L'Abella	<i>Achermann (L.)</i> 1
Vals pausat	<i>Aicart (Jean)</i> 3
Les Flors esperades	<i>Arène (Paul)</i> 5
A una bossa	<i>Augier (Émile)</i> 6
Els Jardins.	<i>Banville (Théodore de)</i> 8
Miquel-Angel.	<i>Barbier (Auguste)</i> 10
Els Vells	<i>Barbier (Jules)</i> 11
La Carta	<i>Barbusse (Henri)</i> 13
Adéu, ma infantesa, adéu!... .	<i>Bataille (Henry)</i> 14
Don Juan a l'infern	<i>Baudelaire (Charles)</i> 16
Retorn a Itaca.	<i>Bellesort (André)</i> 18
Les Avies	<i>Coppée (François)</i> 22
An els nens petits	<i>Daudet (Alphonse)</i> 25
Cap al Nort	<i>Fontainas (André)</i> 28
Balada	<i>Fort (Paul)</i> 29
Ànimes fosques	<i>France (Anatole)</i> 30
Tristesia.	<i>Gautier (Théophile)</i> 32
Minuet.	<i>Gregb (Fernand)</i> 34

	Pag.
El Cap-al-tard.	<i>Guérin (Charles)</i> . . . 36
La Fortalesa	<i>Harancourt (Edmond)</i> 37
El Llit	<i>Heredia (Jose-Maria de)</i> 39
Passeig.	<i>Hugo (Victor)</i> . . . 40
Jo guarniré els teus braços...	<i>Kahn (Gustave)</i> . . . 42
Lieds	<i>Klingsor (Tristan)</i> . . 43
Sacra Fames	<i>Lisle (Leconte de)</i> . . . 45
Llibertat	<i>Lefèvre (André)</i> . . . 47
Cançó	<i>Maeterlinck (Maurice)</i> 50
Les Finestres	<i>Mallarmé (Stéphane)</i> . . 51
El Vestit	<i>Manuel (Eugène)</i> . . . 53
Minuta.	<i>Mauclair (Camille)</i> . . . 58
Les Oques selvatges.	<i>Maupassant (Guy de)</i> . . 59
El Molí.	<i>Mérot (Albert)</i> 61
Nocturn	<i>Merrill (Stuart)</i> . . . 63
Llucifers	<i>Montesquiou (Robert de)</i> 65
La Queixa d'Hyagnis	<i>Moréas (Jean)</i> 66
Què és la Poesia?	<i>Musset (Alfred de)</i> . . . 68
* * *	<i>Pigeon (Amédée)</i> . . . 69
Somni de noi.	<i>Rameau (Jean)</i> 70
El Gerro	<i>Régnier (Henri de)</i> . . . 75
Desig	<i>Ricard (Louis-Xavier de)</i> 80
La Tristor de les besties	<i>Richepin (Jean)</i> 81
L'Adormit de la vall.	<i>Rimbaud (Jean-Arthur)</i> 84
Els Ulls de les dones	<i>Rodenbach (Georges)</i> . . 85
La Cançó de la perdiu grisa	<i>Rollinat (Maurice)</i> . . . 87
Xanthis.	<i>Samain (Albert)</i> 88
L'Art i la ditxa	<i>Sainte-Beuve.</i> 89
La Venus de Milo	<i>Silvestre (Armand)</i> . . . 90
La Via Lactia.	<i>Sully-Prudhomme</i> . . . 92

	<u>Pag.</u>
Els Records	<i>Taine (H.)</i> 94
La Bes-tia	<i>Theuriel (Andrè)</i> 95
El Bri d'herba.	<i>Vacquerie (Auguste)</i> 97
Novembre	<i>Verbaeren (E.)</i> 101
Coloqui sentimental.	<i>Verlaine (Paul)</i> 104
En somnis.	<i>Vicaire (Gabriel)</i> 106
La Cullita	<i>Vielè-Griffin (Francis)</i> 108
L'Ideal	<i>Vignon (E.)</i> 111
Estances	<i>Vigny (Alfred de)</i> 113
A un gran bosc	<i>Isle Adam (Villiers de l')</i> 114

